

Jaar 1556-1560 – Guido Vandermarliere

10 april 1556 – Merlevede koopt hommelmok - Halmen

Clays Merlevede filius Gheleins

heift ghecoocht jeghens **Jacop Beke**

1 ghemet lants ligghe inde **Edewaerthouck**

mits de hommelmok ende de groene cathelen daerop staende –

streckende metten zuut hende ant lant van weduwe **Deschuere** –

de westzyde **Ghelein Buldeel** –

het noert hende up **dYpre strate** –

de oostsyde ant lant van **Ghelein Staelen** ende tkint van **Joes Christiane Suwerlant**

omme de somme van iijc pont parisis

ende xij pond parisis tvercoopers wif een hoofcleet –

te betaelen x pond parisis ter sinschent lvij ende de reste te baemesse daernaer

Gheaelmpt over erfve int jaer xvc lvi den v in april voor paschen

16 oktober 1556 – Wijn uit de kelder van de proost 2 – SAP 467 - Resoluties A – folio 80

Wetten ende raden beloofven te guaranderen **Joannes Diedeman ende Gillis van Simpol** van zulck beslach als zij gedaen doen hebben byden cnape vande camere op **Jacob Pillard**, dienaere ter cause dat hij Pillard hem vervoorderde wijn te draghen ende halen vuyten kelder van den proost omme gedroncken te werden in **Den Herd**, herberghe deser stede, contrarie zeker statut

Actum den xvjde in october svc zessenviftich

De zelve wetten ende raden draghen in hemlieden;

kennen last ghegheven thebben ende beloven te guaranderen **Adriaen Alensone** ter cause van zeker brief missive hem ghedaen scrijven an mijnheere den prelat van Ste. Bertins ten

belastinghe van **Nicolas van Langhemersch, balliu** angaende zijn megglysen ende

zonderlinghe 't beslach ghedaen doen byden thresoriers op **Jacob Pillard**, halende wijn, by

laste van de zelve balliu omme te werden ghedroncken inden **Bonten Herd**, contrarie 't statut in date de zelve brief den viijde in october lvc

Actum den xvj de in october 1556 voorseyt – oorconde thandtekens hieronder ghestelt by laste van de wetten ende raden

Naast de voorgaande klacht waarbij men weer moest constateren dat er wijn uit de kelder van de proost gehaald werd, om dus zonder stadsaccijnzen in 'De hert' verkocht te worden, was er nog een nieuwigheid die echt niet kon.

Raden verzoucken mijn heere den prelat van Sint Bertins vertoogh thebben de nyeuwicheid van dat meester **Bartholomeus Bake**, wetschepen wesende, tzamen tresorier ghemaect es

staende alsoo in beede de leden ende in apparencie commende ij wetslakenen thebbene in prejudicie van themlieden prouffiterende contrarie de ghemeene usancie deser stede

Bake was dus in twee bestuursraden opgenomen zodat hij dan ook recht zou hebben op twee wetlakens en dit was tegen het bestaande statuut.

Jan Sanders van Hemessen – De keisnijding of de chirurgijn -

10 november 1556 – Een hommelhof op de Overdam (Boeschepestraat) - Halmen Sap 364

Jacob Lauwyck

heeft ghecocht jehens de weduwe van **Barbasan VanHille**,
tvierde van een lyne lands preter xi roeden liggende teenen **hommelhove**
metten osthende op den Overdam,
de zuudzyde an derve van de kinderen van Jan Lauwyck,
de noordzyde an derve van **Mahieu Wemaere**,
ghemeene met svoorseyden weduwes broeders ende zustes
ghelast in Overdamsche schult
ende noch tvierde van een lyne landts preter vi roeden metten westhende op de Casselstraete
metter zuutzyde an **Sinte Eloys erve** ende de kinderen van Jan Lauwyck,
de noordtzyde aan derve van **Pieter Daellart** ghelast den helft in thyleven vande weduwe van
Pieter Dallaert ende inde Overdamsche schult,
Item noch xvi roeden preter tderde van een roede landts liggende **in tzelve hommelhof**
ghemeene met Mahieu Wemaere omme de somme van veerthien pond vi schelle groten den
hoop

Iij pond groten ghereet ende voor iii pond groten tsjaers te betaelene van halfve jaere te halfve jaere tot vulle betaelynghe.

Ende waer datte de voornoemde Jacob in ghebreke waere van betalynghe, zo dat teen jaer tandere genaect werdt de heele somme ghevallen zijn

Ghehalmt over erfve int jaer xvc lvi den ixde in novembre

12 november 1556 – **Maatregelen tegen ‘den dieren tyt’** – SAP 467 - Resoluties A

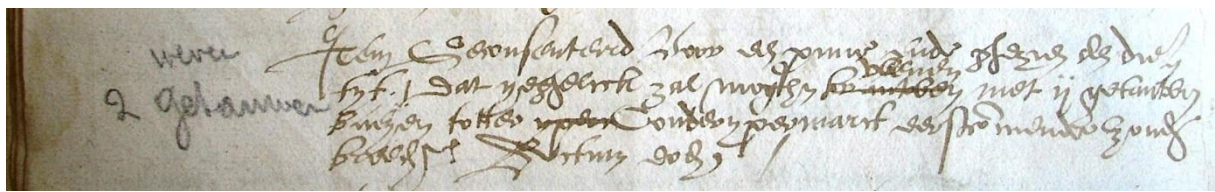
Normaal gezien was het brouwers verboden om hun minderwaardig bier te verpatsen. Nu wordt dit als voorlopige gunstmaatregel toch toegestaan. Het verkoophuis moet zich wel ver genoeg van de brouwerij bevinden:

‘Geconsenteerd by inwonende brauwiers deser stede te moghen vercoopen oft doen vercoopen in hemlieden ofte andere huusen merckelicke distantie verscheiden zijnde van hemlieden brouwerijen tminste bier dat binnen deser stede ghedroncken werd zonder breeder ende ter wederroupen

Actum eodem

Wederroupen by hemlieden wetten ende raden den 8ste september 1559’

Ook de wevers mogen uitzonderlijk op twee getouwen gaan werken:

Item, geconsenteerd voor een prouve ende ghezien den dieren tyt dat yghelick zal moghen weven met 2 getauwen baeyen totter couden Ypermarct eerstcommende, zonder breedere.

Actum eodem

Een teken van schaarste is het verbod op het bakken van witbrood van 17 november 1556:

Verboden den backers deser stede eenich **reubeteel brood, regierbrood**

oft oock ander wittebrood te backene dan fonatsen van vijjden schele tstück

maer zullen de zelve backers de reste van hemlieden brood backen overgoten metten zacke geduerende **de jeghenwoordighe groote dierste** ende totten anderssins in voorsien oft gheordonneert werd op de boete

van iij schele parisis

Actum xviiij november 1556

Ende verbieden voorts by de zelve boete ende ghedeurende deze voorseyde dierste te backen off te venten elders ghebacken ende eenighe ghesoden coecken off dergelicke broot Actum by wetten ende raden den xvijde in september xvc lxxv'

In de schatkamer van de Nederlandse taal vinden we de volgende betekenis van

'Regierbrood' terug: *Het eerste lid is te beschouwen als de stam van een werkwoord 'regieren' of ziften. Het is dan ook brood gebakken van eenmaal gebuild en dus van zemelen ontdaan grof meel; zogenaamd halfwit brood.*

Daarnaast werd er ook nog eens herhaald dat men 'geijkte maten' op de markt diende te gebruiken.

Verbiedende een yeghelycken, wye hy zy, eenich graen te leveren ofte ontfanghen binnen den maert (*markt*) off daer buuten anders dan metten ghebrande maten deser stede byde ghezworen ycker ghebrandt

op de boete van iij pond parisis hebbend tbeslach ende boete themlieden proffyte d' officieren van de broode, dommelopers voorzitters ende dienaers van de heere

Actum eodem

18 januari 1557 – Meester Adriaen Alisoene koopt van Willem vanden Abele

Meester Adriaen ALISOENE heift ghecoocht jehens **Willem VANDEN ABELE** de helft ende jehens **Catherine VANDER BEKE** - omme huer selven ende als procuratresse van Jan DE RECKEMAKERE de jonghe - hueren man - daertoe gheauthorisert by seker letteren van procuratie speciaal ende irevocable – ghepasert voor sceepenen der stede van Poperynghe – so bide inspectie ende lectuere van dier vulcommen ghebleken es in date den XVI in lauwe XVc LVI - ondertekent by laeste van MAKEBLIDE – welke authorisatie sy Cateline over danckelick nam de achtste deel mitgaeders jehens Jaecques OUDEGHERSTE ende Jaeneke zyne husvrauwe ende Dierick MELIS als vooght van Mayke de dochter van **Willem VANDER BEKE** daerthoe behoorlick gheauthorisert by sceepenen voornoemt ende omme beter ghedaen dan ghelaeten - insghelick elck een achtste deel makende tsaemen zeven achtste deelen
12v°
van een behuysde hofstede ereve ende cathelen - droghe ende groene - wertelvaest - moortelvaest ende naeghelvaest daer de voornoemde Willem VANDEBEQUE nu woont streckende van vooren op de **Vlaemincstrate** – van achter westwaert an de presbiterie van **Sinte Bertins** kercke deser steede - van zuyden jehens de **Papestrate** ende van noorden jehens derve van **De Zwaene** – toe behorende Jan WYT - ghemene met Jacop LODICK ende sterfhus van Wullem VANDER BEKE de jonghe ende dat omme de somme van hondert achtentwintich p;grooten - tgheheele erve ende cathelen ende naer advenante van diere – met II schele.parisis te godspennincke ende XVI p.parisis princepaele somme by vichtich p grooten te lichtemesse - XVc LVI naerst commende ende de reste by XXV p.grooten van dien daeghe in een jaer ende also voort totter vulle betaelijnghe – mitgaders het selve goet te verbinden voor de toecommende paymenten ghelt Gheaelmt voort over erve int jaer XVc LVI den XVIII in lauwe DE SCOTTERE

5 april 1557 – Clays Merlevede koopt van Jacop Beke

Clays Merlevede filius Gheleins heift ghecoocht jehens **Jacop Beke** 1/2 ghemet lants liggende inde **Edewaerthouc** mits de hommelsblock ende de groene kathelen daerup staende - streckende metten zuuthende ant lant van Willem de Schuere - de westsyde Ghelein Bultel - het noert hende op **dIperstraete** - de oostsyde ant lant van Ghelein Staelen ende tlant van Joes Christiaen - suver lant Omme de somme van iijc pont parisis end xij pond parisis tvercoopers wif een hoofcleet te betaelene x pond grooten ter sinschent lvij ende de reste te baemesse daer naer Ghealmpt over ervfe int jaer xvc lvj den v in april voor paeschent

12 juni 1557 – **Zeeslag om koren**

Michiel Forret in zijn 'Kleine Kroniek':

‘Men hoorde een groot geweën onder de arme lieden, want men nooyt van meerderen dieren tyd geweten hadde. Zy hadden anders niet te eten als sucricoen – *zomergerst* - geerste, boonen en erweten. De **menschen stierven van hongersnood**, tgene te vooren nooyt gehoord en was. Die van Duynkerke trokken uyt om te visschen met twee booten: hun is tegen gekomen een fransch oorlogschip twelke de Vlamingen meenden te rooven, maer sy hebben tselve gevangen en gebragt tot Duynkerke.

Een weinig tyd te vooren hadden zy nog 3 schepen van de Francoisen genomen, soo sy bezig waren met visschen, die geladen waren met koorn en ander goed, die zy te vooren van ons volk ghenomen hadden, waer op de Engelschen ook lonkten, want ’t was oorloge tusschen hun beyde.

Den 24 july gold **het koorn tot Yper 32** en het sucricoen 16 pond parisis de rasiere.

Tot **Poperinge om 36 pond parisis** de rasiere.

Den 26 juny gold het koorn tot Yper om 7 pond 10 schele parisis het avot (60 pond parisis de rasiere).

Ten dien tyde sag men te Brugge veel kwellinge, want een hoed terwe gold daer 26 schele groote.

Een weke waren die van Nieupoort zeer gekweld, want zy en konden geen koorn krygen voor geld, zy moesten brood bakken van alderhande graenen.

Ten selven jaerre 1557 gold het koorn tot Hondshoote 74 schellingen groote de rasiere.

Den 5 july kwam onsen prince over en hy brogte met hem eene groote menigte van silver en goud, om daer af te Brugge munte te slaen ende soldaeten te betalen, die men ten agteren was in alle kwartieren en die groot verlangen daerna hadden, want zy langen tyd geen geld gesien hadden.

Indit jaer hadden wy een volle jaer van koorn en andere graenen, waermede de dierte zeer begon te minderen.’

De wapenstilstand tussen Frankrijk en Spanje is geen lang leven beschoren. Er vinden voorbereidende schermutselingen plaats aan de grens van ‘Artesië’ (Artois), tot in Champagne een leger van 56.000 Spaanse ‘tercios’ tegenover zich een coalitie ziet van Engelse korpsen, Duitse en Waalse huurlingen, en Nederlandse ordonnanstroepen. Die laatste worden aangevoerd door edelen als de prins van Oranje, de graaf van Egmont, de baron van Berlaymont en de hertog van Aarschot. Op 10 augustus 1557 wordt het pleit in het voordeel van de Spanjaarden beslecht tijdens de slag van Saint-Quentin .

21 juni 1557 – Jacop Doom koopt hommelhof – Halmen
--

Jacop Doom

heeft ghecocht jehens twif van **Cristiaen Stassen**

by cosntente van vrienden en maeghen

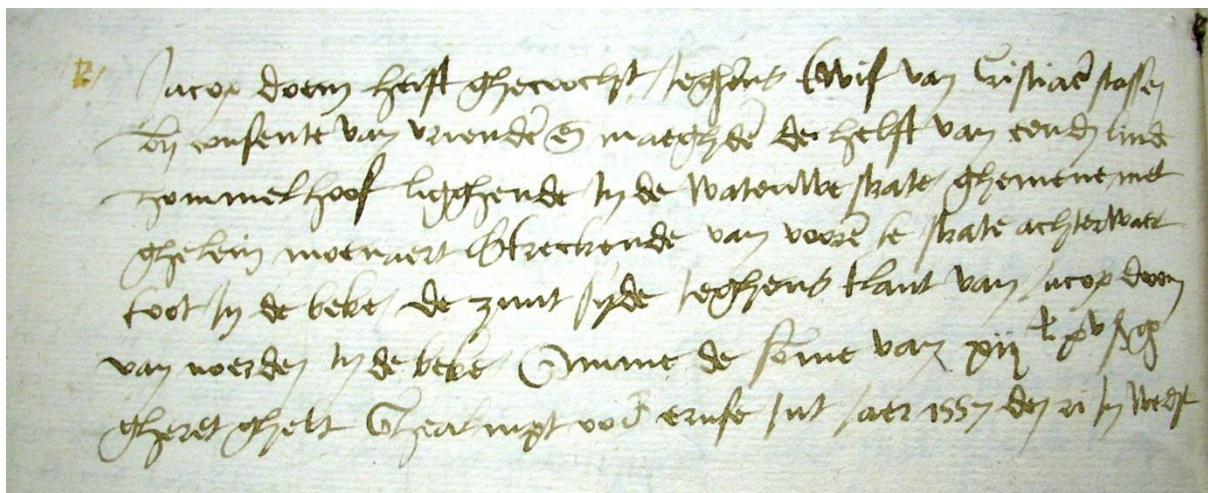
de helft van eenen line hommelhoof liggende in de **Watouwe strate**, (*huidige Suinkerkestraat*)

ghemene met **Ghelein Moenaert**,

streckende van vooren te strate, achterwart toot inde beke, de zuut syde jehens tlant van

Jacop Doom van noerden in de beke omme de somme van xij pond xv schele grooten ghereet ghelt

Gealmpst over erve int jaer 1557 den 21 in wedemaent

22 juni 1557 – Uit de kleine kroniek van Michiel Forret

Den 22 weymaend 1557, zoo kogte Jooren Victor den Decker, een agtendeel terwe jegens Michiel Forret, voor de somme van 12 pond parisis.

Daegs te vooren gold het te Dixmude 11 pond en 't was verboden aen de molenaers, bakkers en buytenlieden van geen te koopen voor ten 2 uren, op de boete van 6 pnd en 't kooren verbeurd, en niemand en mogte meer dan twee brooden uytdragen op de peine van gelyke boete.

De boonen golden 16 pond den sak, 't sukrioen van gelyke, en saterdags den 17 hooymaend, de nieuwe rogge gold tot Yper om 16 schellen het agtendeel, en 't sucrioen dat de vooren gold 44 schellen, kogt men nu om 14 schelle het agtendeel.

Item ten voorschreven jaere, 'smaendags den tienden lauwe, was het eenen zoo schroomelyken stormwind, dat er meulens huysen, boomen aen stukken vlogen en de torre van de kercke Adinkerke, zoo dat er, naer 't seggen wel 500 ponden groote schade was aen de voorseyde kerke.

11 oktober 1557 – Cornelis de Waeghemaeker koopt van Alaert de groote – SAP 364 – folio 52 verso

Cornelis de Waeghemaeker heift gheoocht jeghens **Alaert de Groote filius Mahieus** als voeght van de kinderen van **Jan de Groote** by consente van sceepenen - den steede - ervfe ende cathelen liggende op de **Casselstrate** - groot van lande xxxiiij roeden ofte daer ontrent van westen an **Sint Jacop** - tzuuthende op **de Wellynckstrate** ende van oosten ant lant van Foere Dalaeris ende de wedewe van Christiaen de Bergh metten noerthende op de Casselstrate Omme de somme van xxiiij pond grooten ghereet ghelt Ghealmpt voerts oover ervfe int jaer xvc lvij den xj in octobre

21 oktober 1557 – Ciderverkoop – Resoluties A

Men gebied van de heere, wetten ende raden weghe dat hem nyemand en vervoordere eenighe cicere van appelen oft peren te vercoopen hoogher oft dierder dan zes penninghen parisis den stoop, kanne ofte pinte die door de wynvercoopers mede vercocht werden

Verbiedende oock eenighe herberghier oft tavernier eenigh cicere te vercoopen oft binnen zyne huuse te halen op ofte laten ende daer houden op de boete van tweemaal lx schele parisisis ende arbitraire correctie ter discretie van de wet – de welcke boete ghedeelt werdne in drien, te wetene deen derde den heere – tijde derde den anbrigher ende 't iijde derde de officieren die texploit doen zal
Actum eodem

7 november 1557 – Meestere Clays Basels koopt van Jakes Oudegherste - SAP 364 - Folio 54 verso

Meester Clays Baseles heift ghecocht jehghens **Jakes Oudegherste** een huus, ervfe ende cathelen - moertelvast - naghelvast ende wertelvast stande in dIperstrate ghenampt **den Helm** up de houck van het **Cuekemaertstraetken** - de oostzide an dervfe van de Willem de Reckemakere - tzuuthende op de strate omme de somme van hondert ponden grooten - te betaelene vij pond grooten sjaers waer of het eerste paeyement vallen sal den xiiij in weedemaent xvc lviiiij - ende also vooerts alle jaere xij pond grooten totter vulle betaelinghe mits ij schele parisisis voer een godspennynck - xij pond van lifcoope - ghelast in j schele viiiij deniers sjaers den heere ende xij schele sjaers den disch van Sinte Bertins mits het selve goet te verbinden in de handen van de vercooper voer de toecommende payementen
Ghealmpst voerts over ervfe int jar xvc lvij en vij in novembre

13 december 1557 – Jacop Doom koopt van Ghelein Moeraert – SAP 364 – Folio 56 verso

Jacop Doom heift ghecocht jehghesn **Ghelein Moeraert** deen helft van 1/2 linne lants **hommelhoof** - liggheende in de **Watewestraete** an de **Steenbrugge** streckende van vooren achterwaert ant lant van Jacop Lodcyk - de oostside ant lant van Jacop Doom - van noorden in de beke Omme de somme van xiiij pond x schele grooten - ghereet ghelt -
Ghealmpst over evfe

14 december 1557 – Verkoop van huis en hommelhof op de Overdam - Halmen

Achter volghende zeekere wettelycke afwinninghe ghedaen by **Ghelein Moenaert** op tgoet van **Ghelein Tauweesyn** ende dit omme de somme van zesghien ponden thien schellingen grooten naer het vutwyse van een verbandt briefve te inninghe ghewesen zynde ende naer dien de selven Tauweesyn cathelloos bevonden zynde ende vutlands wesende, *Hij heeft geen meubels en is vertrokke n naar het buitenland* - zoo est dat de voornoemde Moenaert by consente ende ordonnancie van de schepenen ende kuerheers der stede van Poperinghe heerelick ter hauche te coopen ghestelt heift met drie sondach halleghebooden, van ghenachte te ghenachte, bernende naer elck gheboot een kersse – ter plaetse, daghe ende synde daertoe gheordonneert ende inde selve gheboodde ghespecifieert ende verclaerst es

te weten deen helft van eene huuse, erfve, catthele metgaders tijt de – 't derde - vanden
hommelhove op den Overdam,
daer **Maerten Ballenege** nu woont
tusschen de huuse van **Jan de Muelnaere** ende thuus van relict **Clays Wyraedt**
streckende tvoorseyde hommelhof metter westhende totter erfve van de kinderen van Jan
Moenaert,
de noortzyde op **tPeperstraetken** – *Dus op het huidgige Oudstrijdersplein*
van zuuden **Jan de Muelenaer**
ende zyn de voorseyde parchelen van erfve ende cathelle metter experieren vanden derde
ende laetsten kersse
bleven ende overgheslegghen **Gheleyn Moenaerd**
voor de somme van xlij pond grooten
Aldus ghedaen by **Nicolas Langhemersch** als burchmeester ende here meester **Willem**
Trystram ende Pieter Boeye als wetschepen
Actum den xvi in octobre xvc lvij tich
Toorconde my **De Schottere**
Ghealmpt over erfve int jaer xvc lvij den xiiij in december

28 februari 1558 – Hommelkeete in de Vulderbilk - Halmen

Loy van Zootkercke

heift ghecocht

jehens de wedewe van **Jan van Zootkercke ende jehens Clays van Zootkercke** als voeght van de kinderen van **Jan van Zootkercke**

by consente van schepenen ende by twee hallegeboden, iij ghemet 5 roeden lants ligghende in de **Haghebaerthouck**

in de hoofstede van **Clays van Zootkercke**

ghemene ende onverdeelt mette Clays voirschreven

mitgaders tvierde van alle de drooghe ende draghende kathelen staende up den selven groent ghereserveert **de hommelkeete**

metten laste ghelast de drie ghemeten in vij schele viij deniers sjaers den disch van St.

Bertins,

noch vi xiiij roeden lants in de selve houck **in de vulderbilck**

ghemene met **Clays Zootkercke** ende de selve **Looj** omme de somme van xi pond iij schele

Iiij deniers grooten den hoop ghereet ghelt

Ghealmpt over ervvffe int jaer xvc lvij den lasten in sprockele

Kaerle de Schottere

28 februari 1558 – Hommelhof aan 't Bogaardstraatje tot op de Werf – Halmen – SAP 364 –

Folio 63 verso

*Het
Boogaardstraatje
te Poperinge.
Het volgende groot
stuk grond lag met
zijn zuidzijde aan
dit straatje.*

**Franchois de
Schottere** heift
ghecocht
jehens **Passchier
Baugrant**

als ghedaen te synen tsyne goedinghe by consente van scheepen

treste in de drye vierendeel van een huuse, ervvffe ende cathelen stande up **de Casselstrate**

daeranne wedewe van Victor Baje in woent

mitgaders thommelhoof achter daeran streckende toot up **de Werf**

metter zoutside ant Boegaert stratken

ghelast tgheele in iij schele parisis sjaers de kercke van Sint Jans

ende in tien schellinghen parisis sjaers tgasthuus van Poperinghe

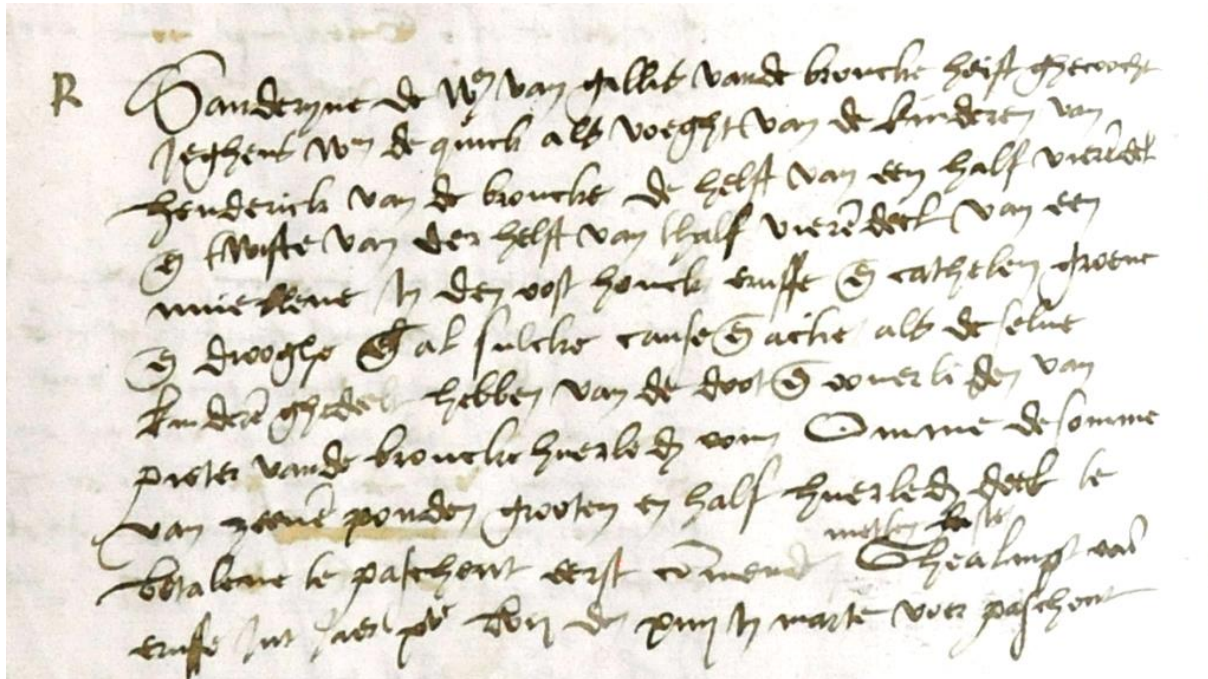
ende in 1 schele vi deniers parisis sjaers den heere

omme de somme van xx pond grooten xv schel grooten ghereet ghelt

Ghealmpt over ervvffe in jaer xvc lvij de lasten in sporckelle

14 maart 1558 – Molen in de Oosthoek - Halmen – SAP 364 – Folio 64 verso

In Poperinge worden er op de 14de maart 1558 verschillende stukken an een molen in de Oosthoek verkocht. Dit is de molen die later bekend zal staan als 'Steentjes Molen'.

R Sanderyne de weduwe van Gillis vande Broucke heeft gecoocht
heeft van Willem de Quick als voeght van de kinderen van
Henderick van de Broucke de helft van een half vierendeel
en twifte van den helft van half vierendeel van een
muellene in den Oosthouck ende cathelen groene ende drooghe
ende al sulcke cause ende actie als de selve kinderen ghedeelt hebben van
van de doot ende overliden van Pieter vande Broucke huerlieden oom
Omme de somme van zeeven ponden grooten en half huerlieden deel te betalene te paschent
eerstcommende
Ghealmp over ervffe int jaer xvc lvij de xiiij in marte voor paschene

Sanderyne, de weduwe van Gillis vande Broucke

heeft gecoocht jehens **Willem de Quick**

als voeght vande kinderen van **Henderick van de Broucke,**

de helft van een half vierendeel ende twifte van den helft van thalf vierendeel

van **een muellene in den Oosthouck,** ervffe ende cathelen, groene ende drooghe

ende al sulcke cause ende actie als de selve kinderen ghedeelt hebben van

van de doot ende overliden van Pieter vande Broucke, huerlieden oom

Omme de somme van zeeven ponden grooten en half huerlieden deel te betalene te paschent
eerstcommende

Ghealmp over ervffe int jaer xvc lvij de xiiij in marte voor paschene

14 maart 1558 – Molen in de Oosthoek - Halmen – SAP 364 – Folio 64 verso

Sanderyne, de weduwe van Gillis vande Broucke

heeft gecoocht jehens **Pieter Bollaert**

terde van de helft van een helf vierendeel ende terde van tvde van de helft van thalf vierendeel

van een meullene in den oosthouck - ervffe ende cathelen - groene ende drooghe ende

alsulcke cause ende actie als de selve Pieter ghedeelt heeft naer de doot ende ooverlyden van

Pieter van de Broucke sin oom

Omme de somme van xxx pond parisis - ghereet ghelt metter last

Ghealmp oover ervffe int jaer xvc lvij den xiiij in maerte

14 maart 1558 – Lauwers Quatghebuer koopt van Braes Quatghebuer - SAP 364 - Folio 65

Lauwers Quatghebuer heif ghecocht jehens **Braes Quatghebuer**

xvij roeden syalnts liggende in den **Lisenthouck** ghemene met Coerneles Dierckc ende Jan Wydoot metter zuutsyde ant lant van Pieter Meus

Omme de somme van viij pond aprsiis gheret ghelt

Ghealmpt vorts oover ervffe int jaer xvc lvij den xxvij in maerte voer paschent

14 maart 1558 – Molen in de Oosthoek - Halmen – SAP 364 – Folio 64 verso

Sandryne de weewe van Gillis vande Broucke heift ghecocht jehens **Boudewyn Verslipe** terde van een half vierendeel ende terde van tvde van thalf vierendeel van een

Meullene - ervffe ende catehlen in den **Oosthouck** - mitgaders alsulck part ende handeel als de selve Boduewin causa uxoris by sucessien hem anghedelt es naer den doot ende overlyden van Pieter vande Broucke

omme de somme an xxx pond parisis metten laste - ghereet ghelt

Ghealmpt over ervffe int jarer xvc lvij den xiiij in marte voer paschent

14 maart 1558 – Molen in de Oosthoek - Halmen – SAP 364 – Folio 64 verso

Sandryne de wedewe van Gillis vande Broucke heift ghecocht jehens **Hendrick Storm**

terde van thalf vierendeel ende terde van het v-de van thalf vierendeel van een meullene in de Oosthouck metgaders alsulck part ende handeel als den selven Hendrick causa uxoris by

successie hem anghedeelt es naer de doot ende overlyden van Pieter vande Broucke

Omme de somme van xxx pond parisis metten laste ghereet ghelt

Ghealmpt over ervfe int jaer xvc lvij den xiiij in marte voer paschent

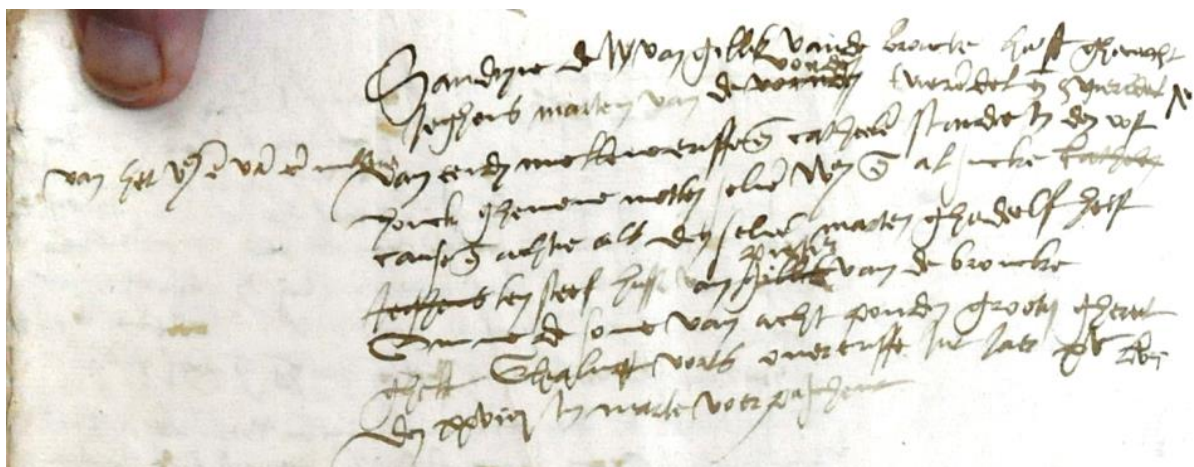
28 maart 1558 – Sandryne koopt van

Sandryne de weedewe van Gillis vande Broucke heift ghecocht jehens **Marten vande Vorde**

tvierendeel ende 1/2 vierendeel van het vde van **van eenen muellene** - ervffe end catehelen stande in de **Oosthouck** - ghemene metten selve wedewe ende alsulcke cause ende actie als den selve Maerten ghedolf heift ten sterfusse van Pieter vande Broucke

Omme de somme van acht ponden grooten ghreet ghelt

Ghealmpt vorts over ervffe int jaer xv lvij den xxvij in marte voor paschent

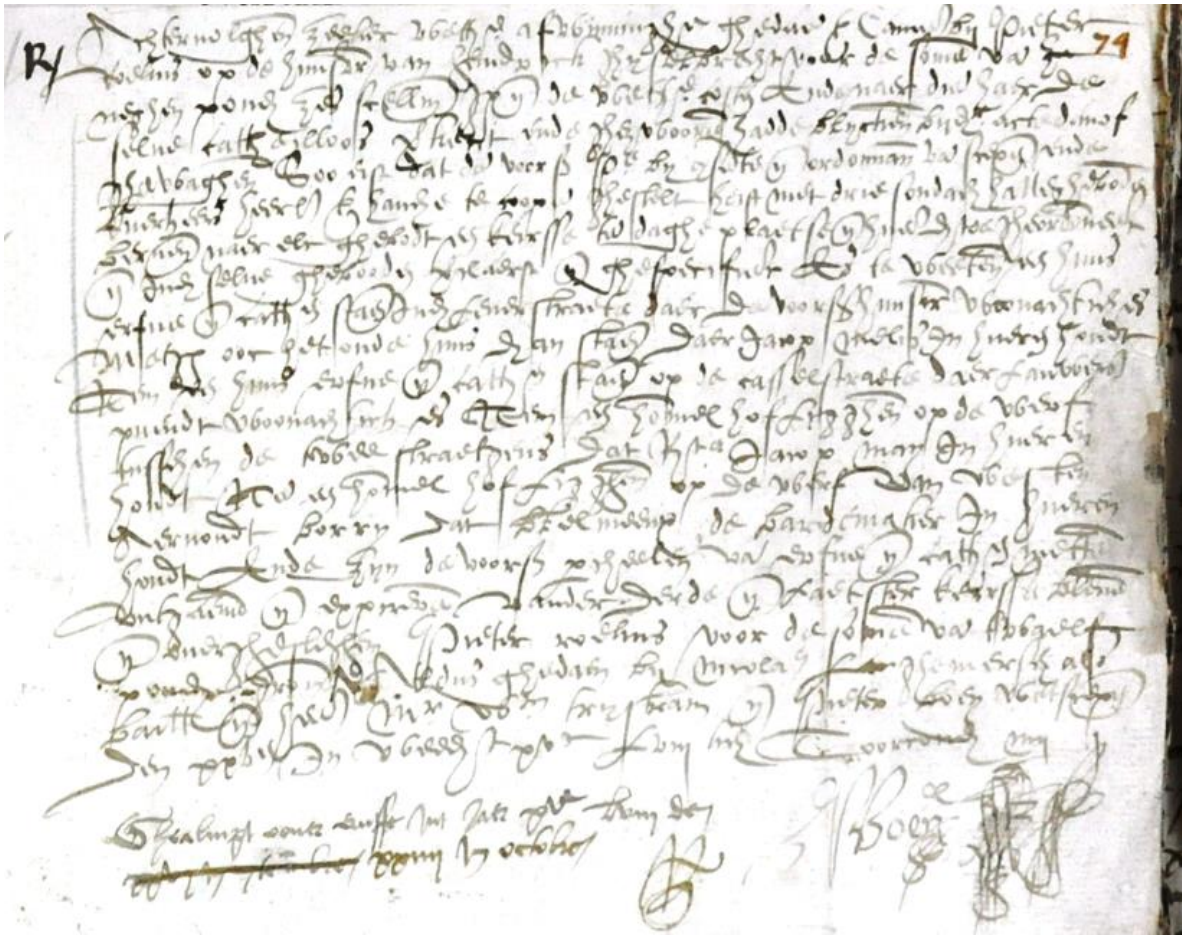
4 april 1558 – Ghelein Alaert koopt van Jakemyne Coolen en Clays Scerrier – SAP 364 – Folio 66 verso

Ghelein Alaert heift ghecoocht jeghen **Jakemyne de wedewe van Gherart Coolen** ende **Clays Scerrier filius Pieter** ende jeghens **Gayfer Lauwers** als vocht vvan de twee kinderen van Gerart vorseit - te weten Gherken ende Sandryne - by consente van sceepnen - een lynde preter tijde derde van van een roede lants ligghende in de **Scoedemonthouck** ten hende van **de Kooestrate** mitgaders van de drye deelen de twee in de kathelen - groene end drooghe **met de pershop ende hommelseck** streckende metter zuuthende voeren te strate - achter waert ant lant van Ghelein vorseit - ghemene metten vorseide Ghelein omme de somme van achtien ponden grooten den hoop - te betalene vj pond grooten ghreet end vorts vj pond grooten sjaers totter vulle betalynghe Ghealmpt vorts over ervffe int ajer xvc lvij den iij in april voer paschent

27 juni 1558 – Fransoys Kerne koopt van Pieter de Floo – SAP 364 – Folio 70

Franosys Kerne filius Fransoys heft ghecoocht jeghens **Pieter de Floo** een hommelsecken mette persen daer up stande - ligghende in de **Messenstrate** - metten zuutzyde an dervffe van de weduwe van Willem vande Becke de jonghe - de nort zyde an dervffe van Fransoys vorseit - twesthende ant **Reckhoof** - de oostside up de straete Omme de somme van xiiij pond grooten ende iij pond grooten ghereet ghelt - Ghelast in viij deniers parisis sjaers den heere ende xij schele parisis sjaers de kercke van Sint Jans mits ij schele parisis te godspenninck ende xxvj schele parisis te lifcoope te laste van den blivere Ghealmpt oover ervffe int jaer xvc lvij den xxvij in woemant

27 juni 1558 – Werfstraat & Leverstraat - Halmen – SAP 364 - folio 74

Achtervolghende zeeker wettelicke afwynninghe ghedaen ter camere by **Pieter Kelis** op de huusvrauwe van **Hendryck Ghyselbrecht** voor de somme van neghen ponden zes schellynghen grooten ende de wettelicke kosten ende naer dien haer die selve catheilloos verkent ende ghezwooren hadde blyckende byde acte danof ghewaghen –
soo ist dat de voorseide Pieter by consente ende ordonnancie van de schepenen ende keurheers heerlicke ter hauche te coope ghestelt heift met drie sondagh hallegheboden - bernende naer elc ghebodt een kersse ten daghe, plaetse ende huere daertoe gheordonneert ende inde selve gheboden verclaerst ende ghespecifieert
ende te weeten een huus, erfve ende cathelen staende inde **Leverstraete** daer de voorschreven huusvrouw woonachtich es
mitsghaders ooc het oude huus daer staende daer Jacop Melis in hueren houdt
Item een huus, erfve ende catheilen staende up de **Casselstraete** daer Lauwys Puudt woonachtich es
Item een hommelfhof liggende op de Werf tusschen de twee straetgens dat relicta Jacop May in hueren houdt
Item een hommelfhof liggende op de Werf van westen **Aernoudt Borry** - dat Bartholomeus de Baerdemaker in hueren houdt ende zyn de voorschreve parschelen van erfve ende catheyllen metten utgaende ende experieren vander derde ende laetste kersse bleven ende overgheslegghen **Pieter Roelins** voor de somme van twaelf ponden grooten
Aldus ghedaen by Nicolas Langhemersch also bailliu ende heere meester Wullem Trystram ende Pieter Boey wetschepenen
Den xxvj in wedemaent xvc lviiiij tich
Toorconde myh J. Boey

Ghealmpt over erffe int jaer xvc lvij den xxiiij in october

6 augustus 1558 – Dieryck Lietaert moet verkopen aan de weduwe van Jacob vande Goosteene - SAP 364 - Folio 75 - los blad

Naer dien **Dieryck Liebaert** by bevele verwonnen zynde hem cathelloos ghekent ende ghezwooren hadde
ten versoucke ende vervolghe vande weedewe van **Jacop vande Goosteene**
omme de somme van thien ponden grooten van twee distincte payementen van coopdaghe –
elc payement vyf ponden grooten
Soo est dat de selve wedewe by consente ende ordonnancie van scepenen ende kuerheers der
stede van Poperinghe –
heerlick ter hauche te coope ghestelt heift met drie sondach hallegheboden - van ghenachte
te ghenachte – bernende naer elc ghebodt een kersse te daghe – huere ende plaetse daertoe
gheordonneert ende inde selve gheboden verclaertst es –
Te weeten twee lynnē elstlandts erfve ende cathelen in de **Scoudemonthouck** –
ghemeene met Hendrick van Middelē –
streckende zuut ende noort metter westzyde an het elst der kercke van Onse Vrouwe
Item **een hommelkeete met alle de persen** staende staende op derfve van Clays de Zelvere
metghaders de huere van de zelve lande vooren afgaende de landthuere -
De welcke parschelen van ervfe ende cathelen metter vutgaende ende expireren van de derde
ende laetste kersse ghebleven ende over gheslegghen es de weedewe van de voornoemde Jacop
– te weeten depositie voor de somme van vyf ponden thien schellinghen grooten ende de
cathelen voor vyf ponden grooten
Ghealmpt over ervffe int jar xvc lvij de xxiiij in october
Aldus ghedaen by Nicolas Langhemersch als bailliu ende heer ende meester Willem Tristram
ende Pieter Boeye als wetscepen – den zesten in ougust xvc lviiij tich
Toorconde my – P. Boeye

Graan is onbetaalbaar

Pladijs *in zyn* Kroniek van Elverdinghe *over de prijs van het graan:*

**1558, in October, gold het koorn tot Poperinghe,
48 pond parisis de rasiere; korts daerna, gold het tot
Yper 52 pond de rasiere, alle etelyke ware was als-
dan diere.**

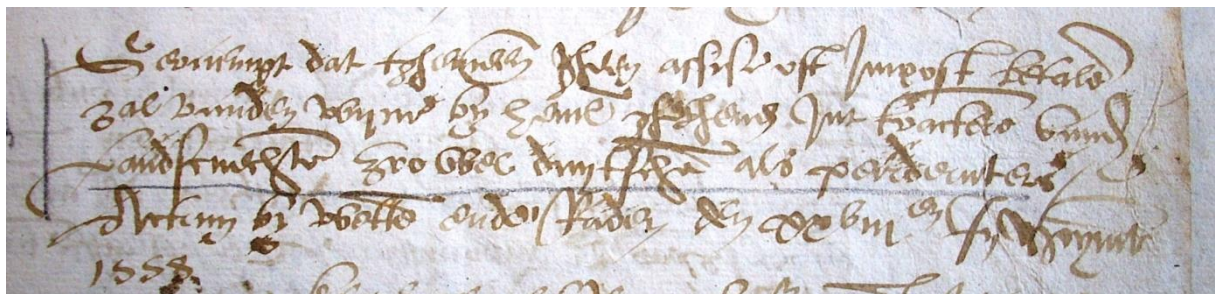
7 november 1558 – Jan de pape moet verkopen aan Willem de Zelvere – SAP 364 – Folio 80

Achtervolghende zeeker wettelicke afwinninghe vercreghen by **Willem de Zelvere** -
met een chaerter van verbande sprekende op thoot van **Jan de Pape filius Gheleins ende
Marie zyn huusvrauwe**
Te weeten op een huus ervfe ende cathelen - drooghe ende groene staende **op de Coutter** -
de zuutzyde langhes de strate - de noortzyde inde beeke - twesthende Mahieu de Bruune

Item een hommelhoveken liggende jeghensover de stede - streckende metter zuutzijde aende erfve vande heere - van welcke parscheelen Ghelein de Pape de emolumenten ende vruchten zyn leven daghen lanc te zyne prouffytte ontfanghen moet ende dit al omme de somme van zessenvichtigh ponden grooten ende de wettelicke costen Zoo est dat de voorseide Willem by consente ende ordonnantie van scepenen ende kuerheers heerlick ter hauche - te coope ghestelt de ghepalleguerde parchelen van erfve ende cathelen met drie distincte sondach hallegeboden - bernende naer elc ghebodt een kersse ten daghe, plaetse ende huere daerna - ende zyn de voorseide parcheelen van erfve ende cathelen metten vutgaenen ende expireren vande derde ende laetste kersse - bleven ende overgesleghen **Willem de Zelvere** voor de somme van veertien ponden grooten boven allen lasten Aldus ghedaen by Nicolas Langhemersch als bailliu - heer meester Willem Trystram ende Pieter Boeye wetschepen den xvij in septembre xvc lvij tich - toorconde my Ghealmpt over eervfe int jaer xvc lvij de vij in novembre - P.Boeye

28 november 1558 – Geen accijnzen op de wijn – SAP 467 Resoluties A

Gheraempt dat 't ghemeen gheen assise oft impost betalen zal vanden wyn by hemlieden ghegheven int tracteren vanden landsnechten zoewel duytsche als perderuters Actum by wette ende raden Den xxvij in november 1558

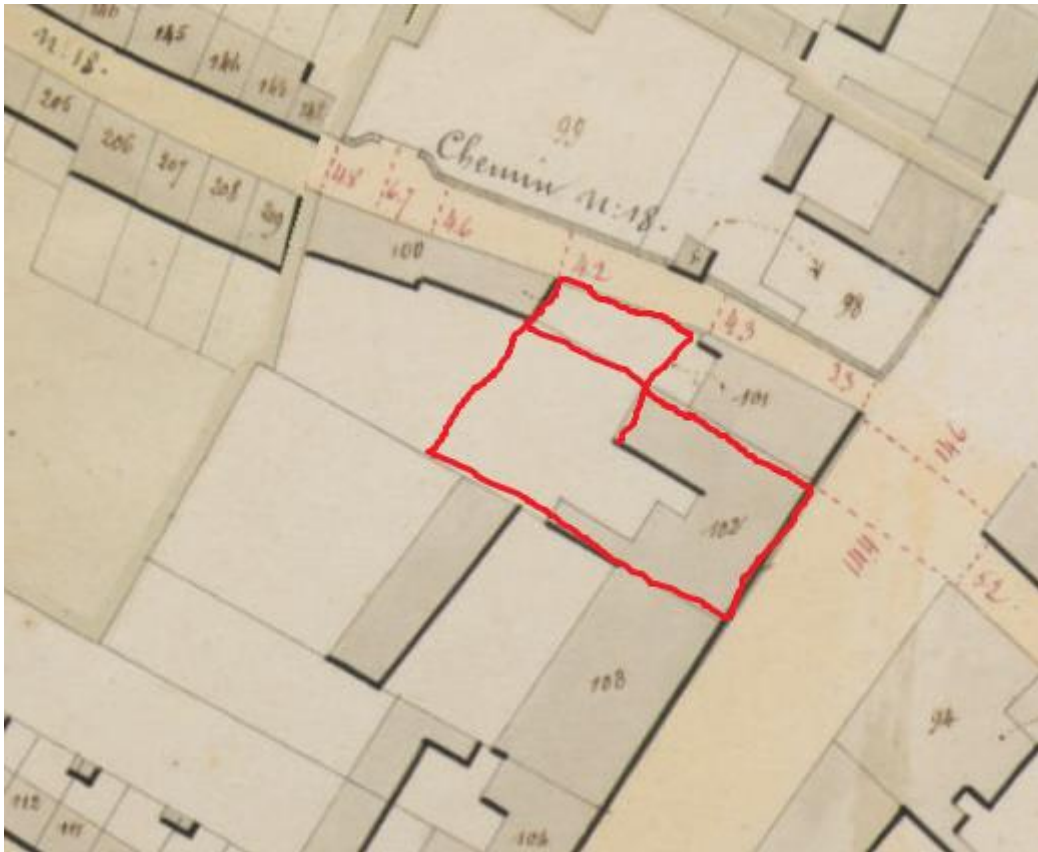

Handwritten manuscript snippet in Dutch, dated 1558. The text is written in a cursive script and discusses wine duties and taxes. The visible text includes: "Gheraempt dat 't ghemeen gheen assise oft impost betalen zal vanden wyn by hemlieden ghegheven int tracteren vanden landsnechten zoewel duytsche als perderuters Actum by wette ende raden Den xxvij in november 1558".

5 december 1558 – Jan de Muelenare koopt een huis en een hommelhof op de Overdam - SAP 364 - Folio 82 verso

R Jan de muellenare heeft ghecoocht jeghens Ghelein Moeraert ende Kristine zyn wyf
 de helft van een huusee - ervfe ende catehelen wertelvast, mortelbast ende naghelvast -
 stande up de **Overdam** daer Martin Balevenne nu woent -
 streckende van vooren te straete - achterwaert tot de homelhoove van Jacop van Beveren ende
 meester Bartholomeus Cauwesin -
 metter zuut zyde an derffe van Jan de Muellenaere - **ht hommelhof** - **van zuud an dervffe**
van relictia Clays Wickart
 metgaders noch tvierde van de hommelhoove bachten de vornoemde huusse -
 ghelast beede de parchelen in liij schele paris sjaers de heere -
 streckende tzelve hommelhoof metter zuutzyde an dervfe van Jan vorseyt - van westen an
 dervffe van Matheus Moeraert - de zuutzyde upt **Pepestratken** -
 Omme de somme van xliij pond grooten te betaelene xxxiiij pond ghreet
 ende de reste van x pond grooten vn de date van heedent in een jaere
 Ghealmp t oover erffe inet jaer xvc lvij den v in december

Jan de Muelenare heeft ghecoocht jeghens **Ghelein Moeraert** ende **Kristine** zyn wyf
 de helft van een huusee - ervfe ende catehelen wertelvast, mortelbast ende naghelvast -
 stande up de **Overdam** daer Martin Balevenne nu woent -
 streckende van vooren te straete - achterwaert tot de homelhoove van Jacop van Beveren ende
 meester Bartholomeus Cauwesin -
 metter zuut zyde an derffe van Jan de Muellenaere - *ht hommelhof* - **van zuud an dervffe**
van relictia Clays Wickart
 metgaders noch tvierde van de hommelhoove bachten de vornoemde huusse -
 ghelast beede de parchelen in liij schele paris sjaers de heere -
 streckende tzelve hommelhoof metter zuutzyde an dervfe van Jan vorseyt - van westen an
 dervffe van Matheus Moeraert - de zuutzyde upt **Pepestratken** -
 Omme de somme van xliij pond grooten te betaelene xxxiiij pond ghreet
 ende de reste van x pond grooten vn de date van heedent in een jaere
 Ghealmp t oover erffe inet jaer xvc lvij den v in december

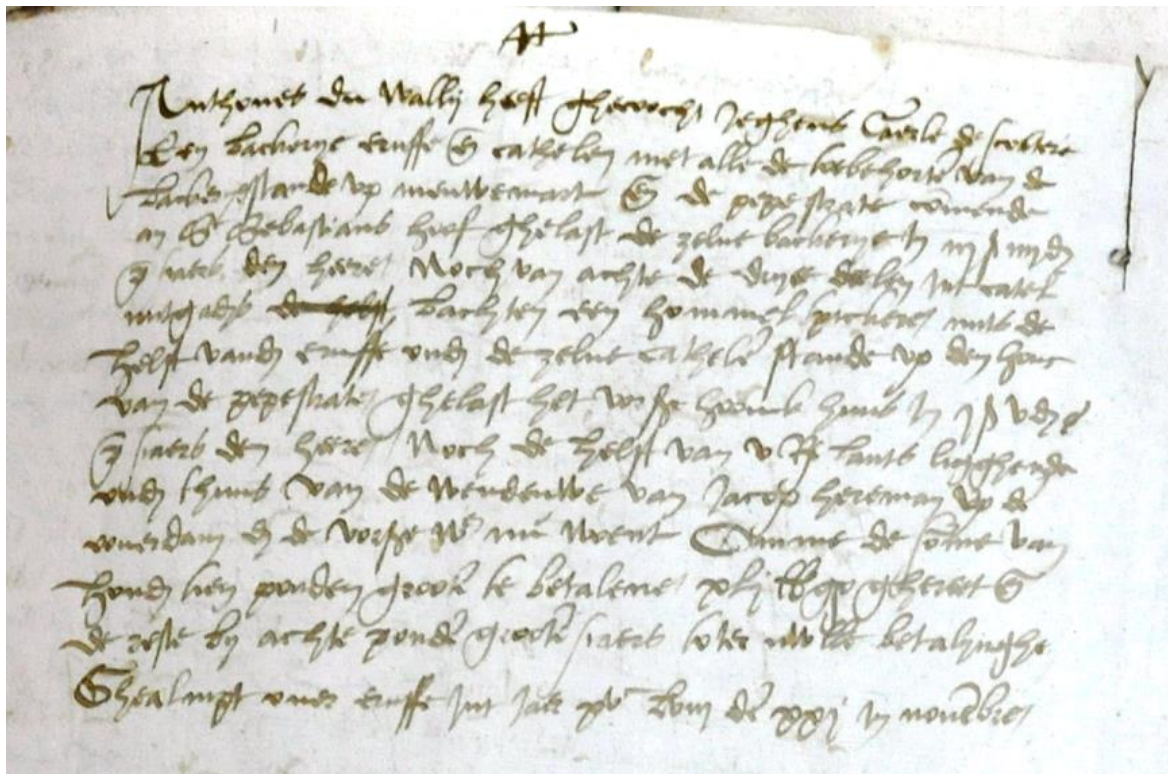
21 november 1558 – Adriaen vande Wervffe koopt van Mael de Nuwelaere - SAP 364 - Folio 82 verso

Adrian vande Wervffe heeft ghecoocht jeghens **Mael de Nuwelaere**

1/2 ghemet xxv roeden elstlants ervffe ende cathelen - ligghende in den Oosthouck - streckende zuut ende nort - metter oostzyde ant lant van Fransois Kerne - de westzyde ant lant van her Cornelis vande Maerle - tyzuuthende ant lant van Ghelein Kesteman

Omme de somme van l pond parisis ghereet ghelt

Ghealmpt over erfve int jaer xvc lviii den xxj in novembre

Anthones du Wally heift ghecoocht jehens Caerle de Scottere

een backerye – ervffe ende cathelen - met alle de toebhorten van de backerye stande up de **Nieuwe Mart ende de Pepestrate** – commende an Sint Sebastianshoof – ghelast de zelve backerye in iij schele iij deniers parisis sjaers den heere

Noch van achte de drye deelen int catel metgaders **bachten een hommelhoveken** mits de helft van den ervffe onder de zelve catehelen stande up den houc van de Pepestraete – ghelast het vorseide houckhuus in 1 schele v deniers parisis sjaers den heere –

Noch den helft van v roeden lants ligghende onder thuus van de weudeuwe van Jacop Hereman up de Ooverdam daer de vorseide weudeuwe nu woent

Omme de somme van honder tien ponden grooten – te betalene xij pond grooten ghereet ende de reste by achte ponden grooten sjaers toter vulle betalynghe

Ghealmpt over ervffe int jaer xvc lvij den xxj in novembre

Jan de Muellenaere heeft ghecoocht jehens Pieter Boye als procureur van meester Bertholomeus Cauwersin priestere ende canonyne toot Westerschouwen (Westenschouwen ?)

In de lande van **Walzer** (Walcheren)

Zoot blyckt by zeker letteren van procuratie speciaal irrevocable ghepaseert voer burghmeesters, scepenen ende raden der stat van Middelburch in Zeelant) ghezeeghelt met de zeghe Ivan zaken der vorseide stede in groene wasse vuthanghende ende up de remplooy ghetekent Jacop Afarns – gehapsert de voornoemde procuratie up den xxij dach van decembere lvijj zoot blyckt byde inspectie ende lecture van diere –

Es te weten een vierndeel van **een hommelhoof liggende metter noortzyde up tPepestratken** – de zootzyde ant lant van Jan vorseit – twesthende an dervfe van Matheus Moeraert toosthende an dervfe van Jan de Muellenaere ende de ervffe van relictia Clays Wickaert – ghelest tgeheele hommeloof metgaders twoenhuus op de Ooverdam in liij schele ij deniers sjaers den heere –

Omme xxvij schele parisis te godspennynck ende xij pond parisis te lyvoope –

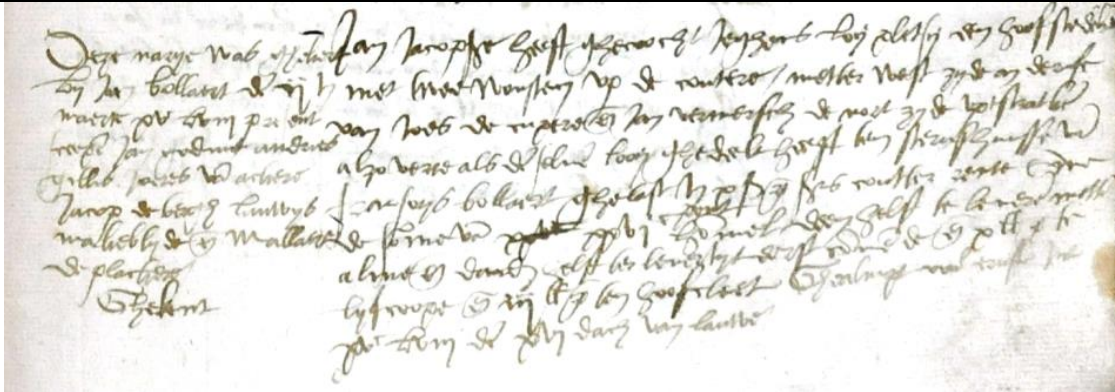
Ende van principale coop omme de somme van vertien pont tien schellinghen grooten ghreet ghelt

Ghealmpt over ervffe int ajer xvc lvijj den xvj dach van lauwe

In de marge

Dese keerynghe was ghedaen by Jacop van Beveren den jaer xvc lviii den ij dach van maerte – present schepenen Jan Godduut – Andries Gillis – Jores van Ackere – Lauys Makeblyde – ende Maillart de Plackere – ghekent

16 januari 1559 – Jan Jacopse koopt van Loy Pletsy – Hommel – SAP 364 – Folio 89

Jan Jacopse heeft ghecocht jehens **Eloy Pletsy** een hoofsteede met twee wonsten up de Coutere – metter westzyde an dervfe van Joes de Cupere ende Jan Vermersch – de noertzyde upt stratken – also verte als de selve Looy ghedeelt heeft ten sterfhuusse van Fransoys Bollaert – ghelast in x schele parisis sjaers **couterrente** ende de somme van **xxvj pont hommel** – deen helft te leveren metten alme ende dander helft te levertyt erstcommende ende x pond parisis te lyfcoope ende iij pond parisis ten hoofcleet Ghealmpt over ervffe in xvc lviiij de xvj dach van Lauwe

Deze nazye was ghedaen by Jan Bollaert de ij in maerte xvcc lviii – present schepenen Jan Godduut – Andries Gillis – Jores van Ackere - Jacop de Bergh – Lauwys Makeblyde ende Mailaert de Plackere – Ghekent.

13 maart 1559 – Willem Tristram koopt van Jan Bollaert – SAP 364 – Folio 96 verso

Meester Willem Tristam heeft ghecocht jehens **Jan Bollaert** een hoofstede stande up de **Coutere** - metten woenhuusekens daerup stande metter westzyde an dervffe van Joes de Cupere ende Jan Vermersch - metter noertzyde upt stratken - metten oosthende upt cleene stratken omme de somme van tien ponden grooten gheret ghelt ende xij c – 1200 - ponden hommel te leveren Sint Martensmesse van de zelven jaere ghewassen - eerstcomende Ghealmpt over ervffe int jaer xv lviiij den xij dach van marte K. De Scottere

3 april 1559 – Hommelhof in 't Ghervelgat – Halmen – SAP 364 - Folio 100 verso

Willem de Snepere heift ghecocht jehens **Pieter de la Haye** een hommelhoofsteede met huuseken daer up stande ligghende int **Ghervelgat**, ervffe ende cathelen – groot van lande j lyne xij roeden metter zuutzzyde ant lant van Ghelein vande Walle – de nortzyde ant lant van de gasthuusse – toosthende inde beeke - metten westhende upt Ghervelgat

Omme de somme van lxx pond grooten den hoop - metten laste van xxvij schele parisis sjaers den heere

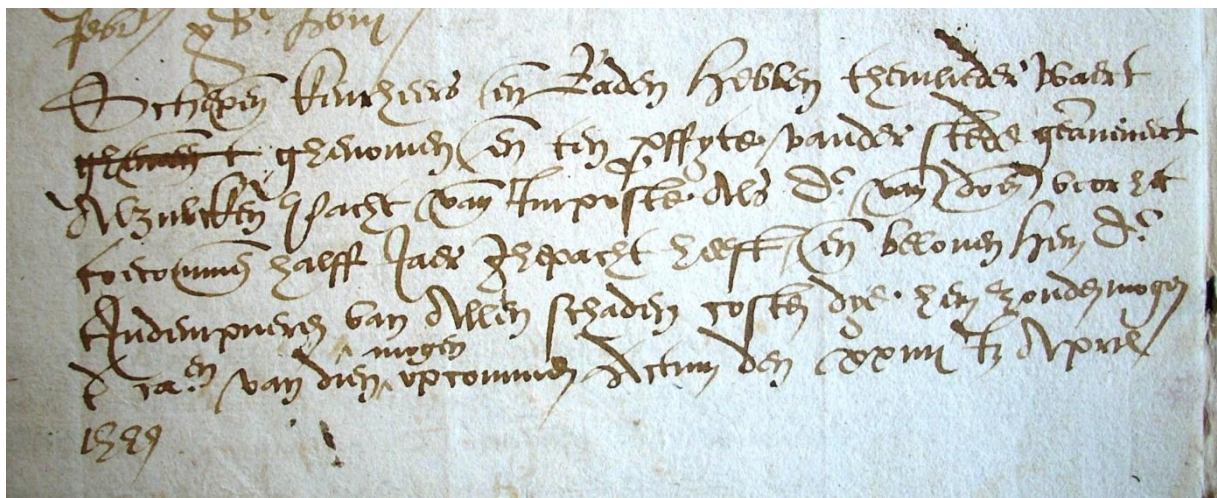
Te betaelene xxxiiij pond grooten ter ervfachtigheyt ende de reste te nemen te loosrente dewelcke rente hy coopere lossen mach met vj pond parisis sjaers te gaere

Ghealmp't over ervffe int jaer xvc lix den iij dach van april

24 april 1559 – Imposte - Resoluties A

Schepenen, kuerheers ende raden hebben themlieden waert genomen ende ten proffyte vander stede gheannimeert alzulken pacht vande imposte als die van doen geordonneert toecommende halff jaer ghepacht heeft ende beloven hem omme tindempneren van allen schaden, costen dye hem zouden mogen daervan van dien moghen opcomen

Actum den xxiiij in april 1559

Het is dus het magistraat zelf en geen particulier pachter, die de imposten op de wijn, azijn en bieren pacht. Ook het probleem van het halen van wijn uit de kelder van de proost wordt weer besproken:

Es inder ghaenke by wetten ende raden gheraemt dat omme van doen **Andre Gillis Pieter Debrievere, Jan Bruelandt, Jan de Reckemaeker doude ende Lauwers;** als daer toe ghecommiteert zijnde

zullen gaen midts dat myn heere, van Sinte Bertins binnen deser stede binnen acht daghen compteren by hem

om voort te procederen inde ontgonste zake nopende **den kelder van mijn heere den proost** ende indien myn heere den prelaet alhier nyet en quaeme, zyn om tselve rapport te doen gecommiteert om tSte Omars te reysen omme vande doen Pieter de Brievere, Lauwers Preys ende meester Adriaen aldische

Actum eodem

En er wordt afgesproken dat de tavernehouders die moeten instaan voor het logeren van de Spaanse ruiters bij voorrang dienen betaald te worden van uit de rekening van de ommestellingen.

Es gheordonneert by wetten ende raden dat men alsulcke costen assen by rycke off schamele taverniers off andere int logieren vanden peerderuuteren Spaegnaerden ghedoocht werden dat dye hemlieden verghoeden ende betaelt worden

commende de penninghen by capitaele ommestellinghen alzo wel op dye van buuten als binnen

Actum den xxvij in april xvc lix

Breugel

1 juni 1559 – De nieuwe proost en zijn wijn – SAP 467 - Resoluties A

*Op 30 juni 1559 vertrok de proost De Tollenaere naar de abdij van d'Auchy-les-moines. Hij werd opgevolgd door **Jean de Pottere**, die afkomstig was van Hazebrouck. Deze ontving het habijt op de 5de september 1522 en was eerst keldermeester en dan onderprior alvorens dat hij in proost in Poperinge werd. Lang kon hij dit niet blijven want hij stierf op de 3de oktober 1562.*

Ondanks de aanstelling van een nieuwe proost, bleef het probleem van het halen van wijn uit de kelder van de proost, bestaan. Wanneer de afvaardiging die naar Sint-Omaars gereisd was terug thuis was, kwam men tot een nieuw besluit.

Na 't vertoogh ghedaen by schepenen ende kuerheers vande stede van Poperinghe den raden ende notabelen des zelven stede ende relaes vander andworde welcke zy ghehad hebben ter presentie vanden ghedeputeerden van den zelven raden ende notablen, nopende den clacht by huerlieden ander wet by requeste ghedaen, vande menichmmalighe vercopinghe ende groote slete van wynen die mijn heere den proost de voorseide stede doende es, die zelve wynen vercoopende **zonder betalinghe van eenighe assisen** – wesende dat mijne voorseide heere van St. Bertins van gheenen advise ware mindere quote te gheneiren dan van zesse vaten sjaers commende 61 stoopen daghe, ende indien die vande stede daermede te vreden waren midts danaff gheenen bezeghelthede vander stede, zal den zelven heere prelaet danaff oock de stede bezeghelthede gheven telcx gheinstichede

Es tadvis vanden raden ende notablen voornoemd ende gheven dezen replicque dat men mynen voornoemde heere bidden zal te vreden te willen wezen metten ghepresenteerde iij vaten ende inghevalle van rifuse,
zullen hemlieden de zelve raden ende notablen hemlieden danaff voorsien ende heurlieden recht vernoughen zo zy te rade werden
Actum den eersten in wedemaent xvc lix
Versouckende dat tzelve verzochte ghedaen werde by u wetten u raden ende u notablen vander stede ter coste vanden stede

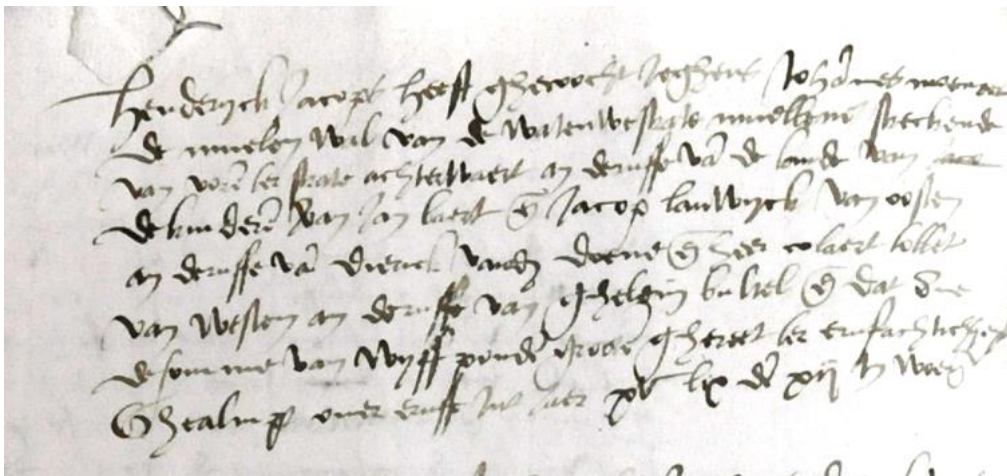
Op dezelfde dag wordt er nog een belangrijk besluit genomen voor de brouwers van Poperinge:

Ghestatueert byden heele wet ende raden ende geordonneerd dat men voordaen nyet en zal moghen brauwen **buyten wachte ende baillien** dezer stede up arbitraire correctie

12 juni 1559 – Hendryck Jacops koopt de molenwal van Johannes Moenaert - SAP 364 - Folio 109 verso

Hendryck Jacops heeft ghecoocht jehens **Johannes Moenaert** de muelenwal vande **Wateuwestrate muellen -**

streckende van vooren ter strate - achterwaert in dervffe van de lande van de kinderen van Jan Bart ende Jacop Lauwyck - van oosten an dervffe van Dierick vander Doene ende heer Colaert Tollet - van westen an dervffe van Ghelein Bultel
ende dat omme de somme van vyff ponden grooten - ghereet ter ervfachtigheyt Ghealmp over ervffe int jar xvc lix de xij in woemant

7 september 1559 – Bier, tonnen en 't Zwynland – SAP 467 - Resoluties A folio 88

Ordonnerende allen brauwers binder stede brauwende te doen gaugieren heurlieden tonnen, oude ende nyeuwe ende die te doen branden metten marcke vander stede vanderstond zy die vullen zullen met bier op de boete van iij pond parisis van elkcen tonne die bevonden werd ter contrarien ghedaen thebben

Actum den vij in september 1559

Op 19 september 1559 wordt er een nieuwe 'gaueerder' aangesteld:

Es byden wet ongheordonneert ende gheconsenteerd **Maillart Vanden Maerle** als gaugeerder vanden biertonnen vande toecommende jare te hebben ende heffen vanden brauwers over het gaugieren ende branden van elcker tonne vande vj deniers parisis ende xl pond parisis – in gratuteyte vander stede

Actum den xix tich in september 1559

Bier en wijn en 't Zwynland

Item gheordonneerd dat dofficieren vanden biere ende broode zullen stellen ende taxeren de grootte vanden assise te betalen vande ingelsche ende vuytlandsche biere alhier inne ghesleghen, ghedroncken theurlieden discretie ter wederroupen vanden heere ende wet Ghebiedende een yegehlicken hem hiernaer te revileren op peine van gheen bieren te moghen inne doen

Item es gheordonneert ende verboden byden heere ende wet dat hem voordan nyemand en vervoordere te halen eenich bier oft wyn oft te gaen dryncken ten Zwynlande up de boete van iij pond parisis ende de kannen ende verdroncken verteird die aldaere ghehaeld werd telcken reyse alst tzelve ghebeuren zal - wanaff beslach competeerd elc dienaers deser stede Eodem

Ordonnerende insghelicx datmen alle kannen ende onghefulde tonnen van voornoemde inghelsche ende vutlandsche bieren op zal vullen binnen de schepe op peine van vij pond parisis van elcken cant te verbeuren diemen bevinden zal ghewooght ende ghestelt te wesen zonder suffissantelic ghevult te syne alsoo

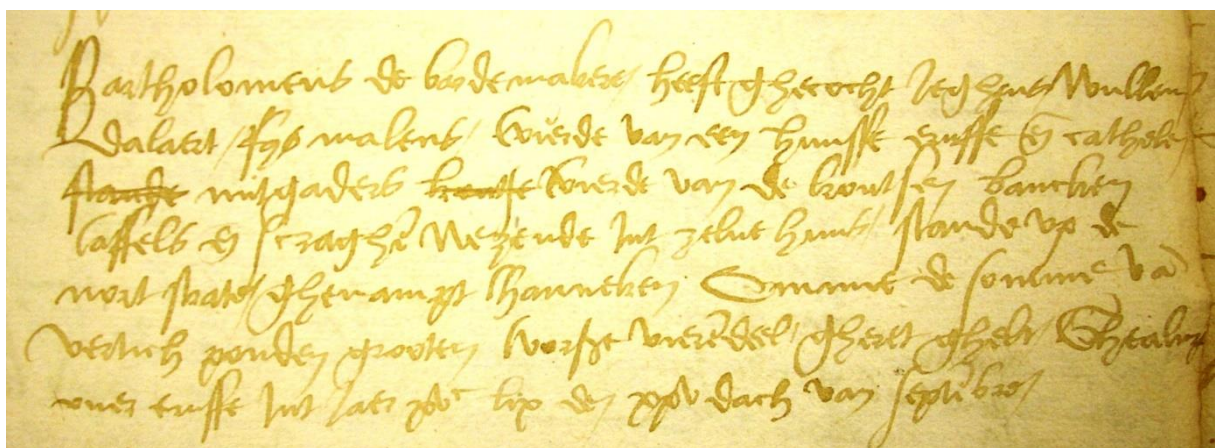
Actum den xxv in november lxxv

25 september 1559 – Thanneken in de Noordstraat - Halmen

Bartholomeus de Baardmakere

heeft ghecocht jehens **Willem Dalaert filius Malens**, tvierde van een huusse, erffe ende cathelen mitgaders tvierde van de koutsen, bancken, taffels ende scraghen wezende int zelve huus, stande up de Noortstraete ghehaempt **tHanneken**

Omme de somme van vertich ponden grooten, tvorseide vierendeel gheghereet ghelt Ghealmp't over erffe int jaer xvc lix den xxv dach van september.

Het 'thanneken – zal later nog lang bekend blijven als 't Haantje en was dus een belangrijke herberg in de noordstraat – de tegenwoordige Gasthuisstraat; gelegen naast het 'Wit' huis of het 'wijde' huis, de huidige herberg de 'Stadsbalance'. 'tHaantje was dus gelegen waar nu 'Roosdaal' gelegen is.

Voor dit jaar geven we eens de betalingen voor de bijzondere stadsfuncties van 'controlleur' en 'refectiemeester'.

4 december 1559 – Joos de Nuwelaere koopt van Raes de Buckere - SAP 364 - Folio 126

Joos de Nuwelaere heeft ghecocht jehens **Raes de Buckere**
een ghemet landts ligghende in de Oosthouck -
streckende zuut ende noort - de zuutzyde ant lant van de kinderen van Jan Meles -
de westzyde onder hommelhoof - de oostzyde ant lant van de wezen van Marten
Cristianssonne

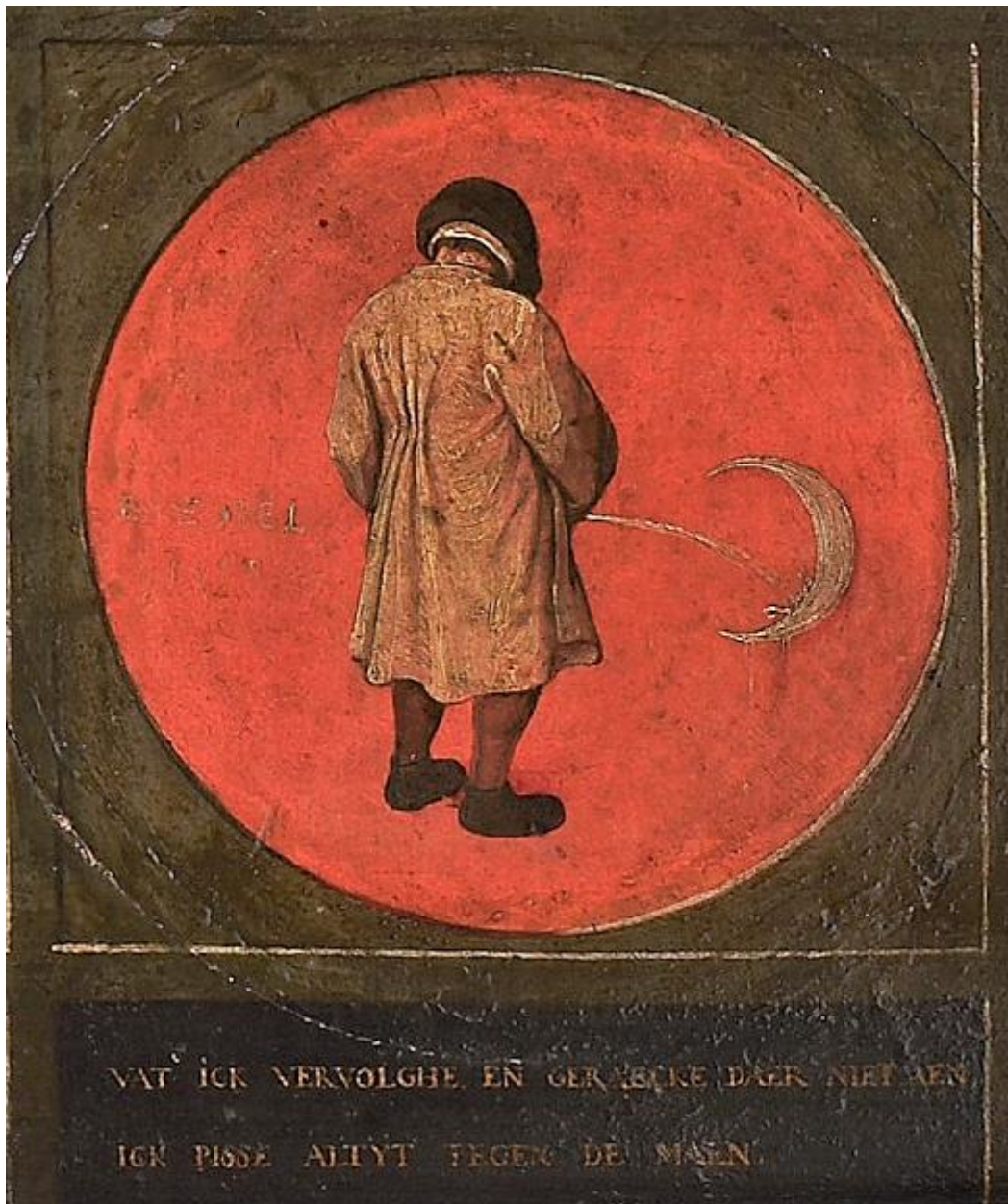
ghenampt tlanghe stick

omme de somme van xj pnd grooten tghemet - tende mate tende ghelde
dies moet de vecooper de coopere leveren vut huere
Ghealmpt vorts over ervffe den iiij in decembre xvc lix

De spreekwoorden van Brueghel

Ontydich tuyschen en droncken drincken
Maeckt arm, misacht den naem doet stincken

Vat ick vervolghe en gehraecke daer niet aen
Ick pisse altyt tegen de maen

De heks van Mallegem en de keikoppen

Hieronder vind je één van de vroegste afbeeldingen van een schilderijtje van een keisnijding. Ik heb het gevonden in een aflevering van het tijdschrift 'Le grand hebdomadaire illustré de la region du nord de la france' (bibliotheek Belle) en het zou momenteel in een museum in Frans-Vlaanderen moeten hangen.

L'OPÉRATION DE LA PIERRE DE TÊTE
(Ecole primitive flamande, xve siècle)

Wanneer de datering van dit schilderij klopt is daarmee bewezen dat de keisnijding al heel vroeg bekend was in Zuid-Vlaanderen.

De spotnaam voor de Poperingenaars is reeds eeuwen lang: de keikoppen.

Men verhaalt dat zij deze naam kregen naar aanleiding van hun twist met die van Ieper.

Op de 28ste oktober 1322 immers kreeg Ieper van de graaf van Vlaanderen, **Lodewijk van Nevers**, het voorrecht dat er geen laken van eerste kwaliteit meer geweven mocht worden in de omtrek van 'drie uur gaans' buiten de stad Ieper.

De Ieperlingen gingen alleszins snel genoeg om op drie uur tijd in Poperinge te geraken en vonden dan ook dat Poperinge dit laken niet meer mocht weven. Die van Poperinge wandelden echter traag genoeg om op drie uur tijd niet in Ieper te geraken, en vonden dan ook dat zij wel het laken verder mochten weven.

Eén en ander leidde tot de nodige gevechten waarbij de huizen net buiten Poperinge, in brand werden gestoken. Daarom ook werd dit gehucht de 'Brandhoek' genoemd.

De Poperingenaars legden zich zo maar niet neer bij dit besluit en werden dan ook door de Ieperlingen 'keikoppen' genoemd. De Poperingenaars noemden die van Ieper, de Ieperse kindjes omdat deze als kinderen bij de graaf hun beklag gingen maken. Volgens de Ieperlingen (30) zelf kregen deze de 'eretitel' 'mijn kinderen' van Margaretha van Konstantinopel de vrouw van Gwij van Dampierre, die hen zo noemde omdat de Ieperlingen het losgeld voor haar zonen betaalden.

Over de juiste betekenis van het verwijt een 'keikop' te zijn, moeten we ons geen illusies maken; een keikop is simpelweg een idioot, een dwaas.

In de 'Geschiedenis der Nederlandsche letterkunde' wordt een sketch aangehaald die door de rederijderskamer 'De vierighen Doerne' van 'sHertogenbosch werd opgevoerd.

Hierin worden naast onder andere Alven, Alvinne, Peerken van Tuyl, Coppen van Mal, Heyn van Sotteghem, ook **Maas van Keyendaal** opgevoerd.

Maas van Keyendaal staat hier tussen de andere zotten.

De kei als teken van zotheid vinden we ook in de uitdrukkingen 'De kei is koning', de kei leutert hem', 'Vaar naar Leiden en laat u van den kei snijden' en recentelijk ook 'keitof'. Bij Bomhoff en Kramers vindt men nog: Hij heeft een kei in zijn hoofd; hij is me den kei gekweld en dat is een kei van een vent...

In het 'Boec der amoreusheyt' staat het volgende versje:

Hoe is uwen name?
Plomp sonder arch, mijn Heeren
Dats mijnen name, wildijt weten
Ick hebbe oyt al te gheerne **wittinghen** gheten
Want te Mallegem ben ick ghebroet
Ende die van Sotteghem hebben my ghevoet
Met suyvele van den **keyberschen driessche**.

De keiberschen driessche = zotte weide

Bruegel nam rond 1550 dit thema ook over en tekende de 'Heks van Mallegem'. In een latere versie kwam daar een gedichtje onder te staan:

Ghy lieden van Mallegem, wilt nu wel zijn gezint
Ick vrou Hexe wil hier oock wel worden bemint
Om u te genesen ben ick gecomen hier
Tuwen dienste met myn onder meesterssen fier
Compt vry den meesten met den minsten zonder verbeyen
Hebby de wesp in thooft oft **loteren u de keyen**.

Bruegels Heks van Mallegem – of misschien wel ‘den dwazen kloot-o’

We vinden hier in dezelfde tekening ook het symbool van onze ‘heks’ terug. We weten ondertussen dat het prototype heks als ‘brouwersse’ gezien werd. We zien centraal in deze tekening een vrouw, een ‘onder meesterse’ van de heks, een man met een kan, bier in zijn schedel gieten.

*Ik denk dat de betekenis duidelijk is; de heksen zorgden er voor dat de mannen dronken geraakten zodat de kei in het hoofd bleef lutteren. Zo bleven de mannen keikoppen of dwazen. Dat de Ieperlingen de Poperingenaars ‘keikoppen’ noemden, is op zich niet verwonderlijk. Of misschien zat er toch nog wat meer waarheid achter. Misschien was het bier dat deze Poperingenaars dronken, toch met **gehopt gruit** gemaakt en kleefde hieraan nog steeds de oude heksenreputatie.*

Al bij al, de Poperingenaars lieten deze spotnaam niet aan hun hart komen en maakten er uiteindelijk zelf een ere naam van.

*Hetgene ons misschien wel het meest over ‘de kei’ kan vertellen, is het ‘referein 35’ van **Jan van Stijvoort** uit 1524. Deze tekst werd geëditeerd door de heren Frederik Lyna en Willem van Eeghem en is te vinden op internet onder <http://www.dbnl.org/tekst/stijoo1refe01/colofon.htm>*

*Het referein draagt de titel: ‘**Die keije verborghen onder die blesse bloot**’*

We geven hier eerst de oorspronkelijke tekst en proberen deze dan te ‘hertalen’ waarna we onze commentaar zullen geven.

<p>O Moria zeer hoghe vernaemt Waeromme draecht morus syn blesse naect En de keye bedect tsamen aen thoot versaemt Daer syn veel redene daer elc nae haect</p>	<p>O Moria, zeer hoog vernoemd Waarom draagt Morus zijn bles bloot En de kei bedekt, gezamenlijk aan het hoofd Daar zijn veel redenen waar naar ik raad</p>
---	--

<p>Die questie heeft die solucie gheraecht Om dat die keije is int thoot gheleghen Hij heeft die blesse soe onvruchtbaer gemaect Want hy tot droocheyt es gheneghen</p> <p>Die keye is oock bedect om dat versweghen Sou bliven / weer die keye es cleyn of groot Sulcke privilegie heeft hy gecreghen Soe en eest gheen wonder dat schuijlt in thoot Die keye verborghen onder die blesse bloot</p>	<p>De kwestie is bijna opgelost: Omdat de kei in het hoofd zit Heeft hij de bles onvruchtbaar gemaakt Want hij droogt gemakkelijk uit</p> <p>De kei is ook bedekt, omdat verzwegen Zou blijven, of de kei klein of groot is Zulk voorrecht heeft hij gekregen Zo is het geen wonder dat hij in het hoofd zit De kei zit onder de blesse bloot, verborgen</p>
---	---

<p>Die keye verborghen sal bat gedijen Dan bloot gelyck die rape moet Want waer hy bloot, men souder ut snijen</p> <p>En waer hy uute, ten waer niet goet Want half sot, half vroet, wel leven doet Dwelc doet die keye / soe eest wel noot Dat hij sij verborghen om ons behoet Aldus blyft ons by tot inder doot Die keye verborghen onder die blesse bloot</p>	<p>De kei die verborgen is, zal beter gedijen Dan als hij bloot als een raap zou liggen Want als hij bloot lag, zou men hem eruit snijden</p> <p>En als hij uit het hoofd was, deugde dit niet Want half zot, half wroet, doet goed leven En hiervoor zorgt de kei, zo is het nodig Dat hij verborgen blijft, voor ons geluk Aldus blijft hij bij ons tot in de dood De kei verborgen, bloot, onder de bles</p>
--	---

<p>Die keye es dierbaere dan ivorie Dan drie ander stenen, ja, vijf of sesse Soe moet hy gedect syn in een cyborie Beter dan van gouwe off van cypresse Men machem niet sien dan duer die blesse</p> <p>Soe es die keye een costelyck steen en fijn Hij laet hem sien meestedeel in de kermesse Duer die bloot blesse mer als een beschijn</p>	<p>De kei is dierbaarder dan ivoor Dan drie andere stenen, ja, zelfs vijf of zes Daarom moet hij gedekt zijn in een cyborie Het liefst van goud of van cipressehout Men mag hem dus niet zien, dan enkel maar door de bles</p> <p>De kei is immers een kostelijke steen en fijn Je mag hem alleen zien met kermis Dan schijnt hij door de haarbles</p>
--	---

<p>Van natueren en can hij niet stille gesyn Dis die blesse moet lyen menighen stoot Soo werste ghebloot en lydt groot ghepyn Want niet en cesseert inder hersenen scoot Die keye verborghen onder die blesse bloot</p>	<p>Van nature kan hij niet stil zijn Want de bles krijgt heel wat stoten Zo wordt de kei ontbloot en lijdt hij grote pijn Want niets stopt in de schoot van de hersenen De kei zit verborgen onder de blote bles</p>
---	--

<p>Al eest datmen niet en weet certeyn Weer die keye is cleyn of groot int groijen Na dat die blesse dicke, dunne oft cleyn Daer nae soe machment sien en vermoijen Sonderlinghe als die boonen bloijen En die wittinghen syn in hoer fluere Den keijen dan grote crachten toe vloyen En quellen die blessen mit grooten viguere</p>	<p>Al is het dat men het niet zeker weet Of de kei klein of groot gegroeid is Naargelang de bles dik, dun of klein is Kan men het wel vermoeden Zeker als de bonen bloeien En de wittingen zijn in hun fleur Dan komen er grote krachten naar de kei gevloeid En doet het haar pijn met groote kracht</p>
---	---

<p>Die keyen syn oock wonderlyc van coluere Mer meestedeel wit nochtans oec groyn en root Deen mitten keye gaet lichtelyc duere Dander draecht int hoot soe swaer als loot Die keye verborghen onder die blesse bloot</p>	<p>De keien zijn ook wonderlijk van kleur Maar voor het merendeel zijn ze wit, ook soms groen of rood De ene draagt zijn kei gemakkelijk De ander hem zo zwaar in het hoofd als lood De kei zit verborghen onder die blote bles</p>
--	--

<p>Prinche De keye crachtich als driakele Es somtyts groter dan de keyaert Nochtans blijft hy in syn tabernakele Mer hoe coempt datte, trouwen by mirakele Ghelyck die mane thoot beswaert Want al es die mense volwassen gebaert Nochtans die keye wast mit grooten tasse Hoe ouder hoe sotter, dats een woort vermaert</p>	<p>Prinse De kei is zo krachtig als driakel En soms zelfs groter dan de keiaard Nochtans blijft hij in zijn tabernakel Maar hoe dat komt, is een mirakel Gelyk de maan die het hoofd verzwaart Al is de mens volwassen gebaard Nochtans de kei groeit snel Hoe ouder hoe zotter, dat weet men wel</p>
--	---

<p>Soe es die keye wel groot van wasse Mer hy es onsenlic soe es hy te passe Anders soe waert te groot een cloot Aldus blijft invisibel indie casse Die keye verborghen onder die blesse bloot</p>	<p>Zo is die kei groot geworden Maar je kan hem niet zien, zo goed past hij Anders was hij als kloot te groot Daarom blijft hij onzichtbaar De kei blijft verborghen onder de haarbles</p>
--	--

Het 'refrein' begint dus me de vraagstelling aan 'Moria' waarom 'Morus' zijn haar bloot draagt maar de kei in zijn hoofd, bedekt.

Wie **Moria** is, wordt niet gezegd.

Klassiek was dat men een klassieke godin aanriep en als we het lijstje daarvan gaan bekijken vinden we 'Moerae' of in het Grieks 'Moirai' als de beste mogelijkheid. In het Poperings kennen we de uitdrukking van de 'mare bereden zijn'.

Van Dale, het groot woordenboek der Nederlandse taal leert ons dat de Moiren, de schikgodinnen waren, drie in getal, die het lot der mensen bepalen. Zij heten bij Hesiodus Clotho, Lachesis en Atropos. Clotho is de spinster, die bij de geboorte van ieder mens zijn levensdraad begint te spinnen; Lachesis houdt hem in stand en Atropos, de onafwendbare, knipt de levensdraad door als het daarvoor bepaalde uur slaat.

Bij de wieg en bij het graf zijn hun plaatsen.

Volgens Luc Machiels en Eddy Valgaerts in hun boek 'De Keltische erfenis' (24) werden de

Clotho, de spinster, werd dus **Genoveva** en zoals we in deel 1, onder het hoofdstuk van de 'De witten en de witte wieven' zagen, komt de naam Genoveva eigenlijk van **Guinevere** wat dan weer 'wit wuf' wilt zeggen.

Bij het afbeelden van Genoveva in de Roomse kerk, werden haar attributen een brandende kaars – als teken van **wijsheid** en/of leven – en **een boek**. (zie hierboven) Soms wordt haar nog een lam gegeven en in het onderstaande geval – een schilderij van Philippe De Champaigne uit de 17de eeuw, toch nog een spinrok Het schilderij hangt in het Museum voor Schone kunsten van België te Brussel. Niet alleen Genoveva maar ook haar drie 'gezusters' worden op driekoningen gevierd.

De 'morus' die zijn blesse naakt draagt maar zijn kei bedekt, is de 'dwaas'. Het prisma-woordenboekje Latijn – Nederlands leert ons dat 'Morari = gek zijn'

en dat een 'morio = hansworst'. Morologus is dan dwaas sprekend.

We zitten dus hier duidelijk met de kei in het hoofd.

Nu zou 'Moria' uit de aanroeping ook misschien wel gewoon 'dwaasheid' kunnen betekenen, maar 'spinsel' of 'dwaasheid' is voor ons eigenlijk toch hetzelfde.

Onder 'morum' vertelt mijn prisma-woordenboekje ons mogen we ook enerzijds moerbeï of anderzijds braambes verstaan. Blijkbaar al dat soort vruchten die op een bes of een hoppebel gelijken.

'Hoppebel' is de spotnaam voor die van Schijndel, dat nu in Nederland ligt maar vroeger in Brabant lag en betekent ook zoveel als dwaas. De nar draagt bellen aan zijn muts om duidelijk te maken wie hij is.

Conclusie: hoppebel = morus = dwaas
--

De kei is bedekt om een aantal redenen die wel heel praktisch van aard blijken te zijn.

De **eerste** reden is dat hij gemakkelijk **uitdroogt**. Bedekt met haar wordt hij beter beschermt tegen de zon en de warmte. De kei moet dan ook met het nodige nat – of bier - overgoten te worden zodat hij blijft luttelen.

De **tweede** reden die aangehaald wordt, is het feit, dat je dan niet kan zien of de kei **groot of klein** is en je dus niet kan zien of ne met een grote of kleine dwaas te maken hebt.

Daarbij komt dat de kei die verborgen is, beter zal gedijen. Kon je hem zien, dan zou men hem **uit het hoofd snijden**.

De gevolgen van het verwijderen van de kei uit het hoofd zouden verschrikkelijk zijn. Voor een mens is leven zonder dwaasheid in zijn hoofd misschien wel mogelijk maar zeker niet aan te bevelen.

De dichter stelt immers voor op dat 'half zot, half wroet' de beste manier van leven is en dank zij de kei is dit mogelijk.

Daarom blijft hij best in ons hoofd zitten tot aan onze dood.

De kei is dus heel waardevol en je mag hem alleen zien met kermis.

Van natuur uit kan hij niet stil liggen in het hoofd. Hij 'lotert' of 'luttert' dus. En krijgt het haar een duw, dan lijdt de kei ook grote pijn.

Of de kei klein of groot is, kan men vermoeden naargelang het haar dik of dun is.

En dan komt er een heel mysterieuze zin:

'Zeker als de **bonen** bloeien en de **wittingen** in hun fleur zijn'.

Dan komen de meeste krachten naar de kei gevloeid en doet het haar erg pijn.

Die bonen zijn te associëren met het driekoningenfeest. In de vroegste tijden werd er met driekoningen met bonen gegooid om de geesten en de duivels van zich af te houden. Nu wordt diegene die de boon uit de taart op zijn bord krijgt, tot dwazen koning gekroond.

Maar wat zijn wittingen en wanneer zijn deze in hun fleur?

Hiervoor kwamen we in het versje uit het 'Boec der amoreusheyt' ook al het zinnetje tegen:

'Ick hebbe oyt al te gheerne **wittinghen** gheten...'

Volgens het 'Woordenboek der Nederlandsche taal' kan het middelnederlandse 'witting' een woordspeling zijn. Als bewijs haalt men daarbij de volgende zinsnede aan:

Men vindt esels, die hen van wysheyden beroemen om datse te Loven hebben wittinghen gheten; dan zynder esels, ic en wilse niet noemen, die ander willen leeren en selfs wanen weten ...

De ‘wittingen’ in het versje van het ‘boec der amoureuusheyte’ lijkt mij hieraan te voldoen. Ick hebbe oyt al te gheerne wittinghen gheten, wilt dan zoveel zeggen als; ‘Ik heb teveel domme geleerdheid opgedaan...’

‘Wit’ komt hier dus weer voor als ‘slim’ zoals in het Poperings ‘‘Ie **wit** oek olles!’

In het gedicht van Jan van Stijevoort denken we echter in eerste instantie aan een plant die in haar **fleur** of bloei is.

Wanneer we hier dan Rembert Dodoens’ Cruijdeboeck’ uit 1554 (25) op naslaan, komt de **witte bryonie** – bryonie alba – of de witte wijngaard met een zwarte variant, hiervoor in aanmerking. Bij zijn ‘cracht en werckinghe’ vermeldt Dodoens ten andere het volgende: ‘Die wortel van die swerte bryonie es tot allen den voorghescreven oock goet ghelyck die witte bryonie maer niet zoo sterck ende es sonderlinghe dienstelijck tjeghen die **vallende sieckte ende swijmelinghe in thoofft**/ ende om die urine te lossene /die natuerlijcke cranckheyte der vrouwen te verweckene ende om die verstopte ende gheswollen milte cleyn te makene.’

Deze plant geneest echter de ‘zwijmeling in het hoofd’ en heeft dus eerder een negatief effect op de groei van de kei. Dus deze plant zal het niet geweest zijn.

En dan blijft eigenlijk alleen de hop over.

Dodoens schrijft over de hop in 1554 onder andere het volgende over:

Die tamme hoppe heeft rouwe stelen met cleyne scerpen doornkens, om die staken daer zij aen gheplant es, huer selven windende ende sseer hooch wassende.

*Die bladeren zijn rouw, den bladeren **van witte bryonie schier ghelijck**, maer wat mindere inghesneden ende bruynder van verwen. Aen dopperste van den stelen tusschen die bladeren wassen ronde **witte lanckachtige bollekens** diemen belle nuempt, niet anders wesende dan vele witgeele cleyne bladerkens tsamen in een ghedronghen.*

De oudste en oer-hoppesoort in Poperinge, had witte bellen en werd dan ook de ‘witte rank’ genoemd.

De keien zijn ook wonderlijk van kleur maar toch voornamelijk **wit**. Hoewel ook soms wel groen of rood. De bellen van de witte rank vroeger, waren eerst groen, werden dan wit en dan werden ze, droog zijnde, rood. Toeval?

Meestal wit, de kleur van de wijsheid of is het de dwaasheid?

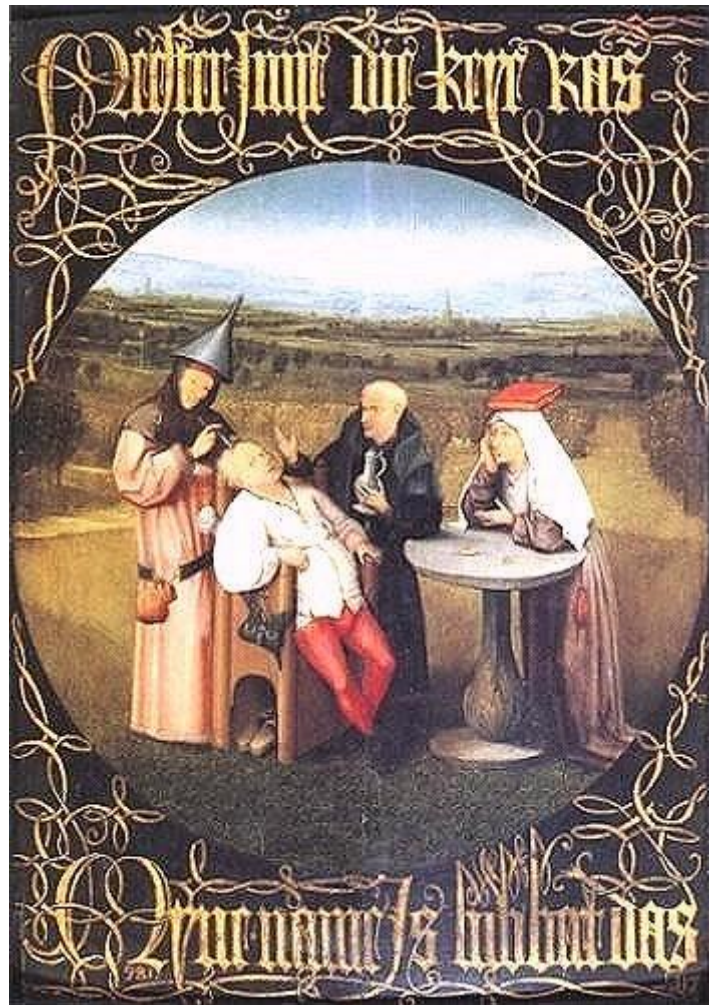
Hoewel we overtuigd blijven van ons gelijk dat de Poperingse uitdrukking ‘Hij heeft den witten!’ te maken heeft met **de wijsheid** van de witte wieven, lijkt het ons dat in tweede instantie, in een afgeleide vorm, ‘den witten’ ook wel deze kei – met zijn **dwaasheid** - kan zijn.

Zoveel verschillen deze visies niet. In ‘Prediker’ wordt al gezegd: ‘De wijsheid van de mens is de dwaasheid van God!’

Onze dichter gaat dan verder met te stellen dat de één zijn kei ‘licht’ draagt, terwijl de ander er onder gebukt gaat.

In zijn ‘prinse’ of eindstrofe, stelt hij dat de kei zo krachtig is als **driakel**. Driakel was een kruidengeneesmiddel dat afhankelijk van het recept tot 60 soorten kruiden kon bevatten. Zo dus is die kei wel heel krachtig. En hoe ouder, hoe zotter maar ‘Gelukkig’ blijft de kei onzichtbaar voor anderen.

‘Anders soe waert te groot een **cloot**’ – is met die ‘cloot’ – wat zoveel betekent als bol - een directe verwijzing naar **Clotho**, de schikgodin.

Hierboven geven we nog het schilderij ‘De keisnijding’ van **Hieronimus Bosch**. Het hangt in het Prado te Madrid en is 48 op 35 cm groot. Het wordt gezien als een jeugdwerk van Bosch en zou dateren uit 1490.

We zien hier dat ‘Genoveva’ – die rechts op het tafeltje geleund staat, haar boek – het teken van haar wijsheid – gesloten heeft en ‘op de kop’ heeft gezet. Ze kijkt blijkbaar aandachtig naar de dwaas die de key gesneden wordt. Alleszins ziet ze hier er toch iet wat heiliger uit dan op Bruegels tekening waarop ze ronduit ‘heks’ genoemd wordt.

De key heeft hier de gedaante van een bloem – een anjelier – wat in die tijd rond ’s Hertogenbosch een ‘keiken’ werd genoemd.

De snijder-heelmeester heeft een bierkan aan zijn gordel hangen en zijn assistent staat klaar met een prachtige gesloten tinnen bierkan om de ‘droge’ key water te geven zodat hij blijft luttelen en niet vastroest in het hoofd.

Het schilderij wordt ‘didactisch’ ondersteund door het opschrift: ‘Meester, snij die keye ras; myne name is lubbert Das’.

De schoolmeester Bosch kon niet nalaten om zijn publiek te paaien met een vuile mop.

De man die in de stoel zit – diegene met de key in zijn hoofd – heet blijkbaar Lubber Das.

Een Lubber is een snijder... maar dan van varkensberen of van hengsten... dus eigenlijk een klootsnijder.

En daarin zit dan weer een verwijzing naar Clotho en naar het Vlaamse ‘gekloot zijn’, wat dus zoveel betekent als een kloot of een kei in het hoofd gelegd zijn.

Een das werd gezien als een lui, zwaarlijvig dier en zoals iedereen weet, wordt een gesneden kater een luie en zwaarlijvige kater.

*Zeker is dat het schilderij rond 1500 in de eetzaal van de bisschop van Utrecht hing en deze man heette Filips van **Bourgondië**. Was dit ook een Bourgondiër zoals Jan zonder Vrees? Bourgondië was alleszins een plaats waar de hop en de legenden rond deze plant toen zeker bekend waren. Zie hiervoor ook het eerste deel van dit boek.*

Toeval of niet?

Zou het waar zijn dat de Ieperlingen de Poperingenaars in 1324 reeds ‘keikoppen’ noemden? De strijd tussen Poperinge en Ieper bracht de Poperingenaars alleszins niets op. Op de 7de februari 1324 bekrachtigde de graaf Lodewijk van Nevers zijn voorrecht aan Ieper van de 28ste oktober 1322. (26) ‘Geen laken mag nog geweven, geschoren of geveerd worden in den omtrek van drie uur buiten de vermelde stad op straf van 50 pond boete en verbeuring van de getouwen.

Poperinge legde zich niet neer bij deze beslissing.

Op de 23ste maart 1342 werd door de drie grote steden in Vlaanderen, Gent, Brugge en Ieper een proces ingespannen tegen Poperinge, dat Poperinge natuurlijk verloor.

Op de 12de mei 1344 kwam een leger van deze drie Vlaamse steden naar Poperinge. De tocht duurde zes dagen en er werd dapper gestreden. Aan de zijde van de Poperingenaars sneuvelde de kapitein Jacob Bets; aan de zijde van de Ieperlingen, viel Jan de Rode, leider der rode kaproenen.

Op de 21ste mei 1344 diende Poperinge zich bij de beslissing van de Vlaamse steden neer te leggen.

*Dit alles bracht alleen maar ellende in Poperinge en de ‘**Gilde van de kei**’ die in 1371 opgericht werd.*

*De deken van deze 'carnavals'- gilde heette **Meester Ghybe** en ze trokken op kermis- en feestdagen door de stad. Meester Ghybe zat daarbij op een ezel, met zijn rug naar de kop van het beest. Hij had op een kussen, een witte kei van 83 pond, liggen.*

Hijzelf en zijn kameraden waren als zotten getooid en droegen alle soorten eetgerief met hun mee.

*Volgens **J. Opedrinck**, verbeeldt Meester Ghybe de stad Poperinge en is de ezel het zinnebeeld van Ieper. Het verkeerd zitten drukt de vijandschap uit tussen de twee steden; de kei de koppigheid van de Poperingenaars en het keukengerei de beweegredenen van de lange strijd: de verdeding van de eigen broodwinning.*

*Volgens **N. De Pauw**, stelt Ghybe de drie grote steden voor: Ghent, Yper en Brugge en de ezel het verdraagzaam Vlaanderen. Ghybe wil dan – vergeefs – met de staart van de ezel – de kei; Poperinge – slaan en hem bedwingen.*

*Volgens de schrijver van de tekst en mij, moet men **de kei** zien als **de dwaasheid van de Vlaamse steden**. Meester Ghybe is dan het symbool van Ghent, Yper en Brugge en hem is de kei gesneden die hij nu met zich mee moet dragen.*

*Maar het is, zoals de dichter **Jan van Stijevoort** hier voor in zijn referein schreef; het is veel beter en geestelijk gezonder, dat je die kloot in je hoofd bewaart.*

We mogen er dan ook zeker van zijn dat de 83 pond wegende kei zuiverwit van kleur zal geweest zijn.

Als onze theorie hiervoor juist is, is er een rechtstreeks verband tussen de kei en de hop en is deze spotnaam een onrechtstreeks bewijs dat er zeker reeds in 1371 – de oprichtingsdatum van de keigilde - hop in Poperinge gekweekt werd.

Sommigen beweren dat de Poperingenaars na 1344 overgingen van de lakenhandel op de hoppedeel en daardoor een zekere welstand konden behouden. Dit lijkt mij niet correct. In eerste instantie hielden de Poperingenaars waarschijnlijk wel op met het weven van laken 'eerste categorie' maar ze gingen verder met het weven van 'baai'.

We weten dat de Poperingenaars reeds hop kweekten in de 14de eeuw maar gezien de dominantie van het gruitbier, was een afzet zeker beperkt.

Poperinge stond onder de abdij van Sint-Omaars, ook voor het brouwrecht of wat men ook wel het 'pancheys' noemde. De abdij bereidde waarschijnlijk de gehopte gruit nog zelf en distribueerde het dan over hun bezittingen, een 'markt' die dan ook beperkt bleef en niet veranderde bij vroeger.

*In 1322 werden er in Vlaanderen en in Brabant zeker nog geen grote hoeveelheden zuiver gehopt bier gebrouwen, maar wel gruitbier. Volgens R. Van Uytven (21) zou het tot **1396** duren voor men in Rijsel overging tot het brouwen van puur gehopt bier en tot **1422** voor dat men dit in Ieper zou doen.*

Dit laatste is echter moeilijk te geloven omdat uit de costumen van Ieper dd. 1422, blijkt dat er toen reeds volop hop gekweekt werd.

*We mogen dus **niet** veronderstellen dat de hoppedeel in het Poperingse tot bloei kwam nadat deze ordonnantie in het jaar **1322** werd afgekondigd. Het één heeft niets met het ander te maken.*

Genoveva trekt ten strijde met de spinrok als lans en de hopmaat op het hoofd – J. Bosch

Poperingsche keikoppen - in het tijdschrift 'Biekorf'

*In de 'Biekorf' van het jaar 1931 zit er een bijdrage van een zekere **Ant. Verwaetermeulen** over de Poperingse keikop die we jullie zeker niet willen onthouden.*

'Als't in Poperinghe noene luidt, dan zal ik misschien de geschiedenis en de gevaarten weten van den Poperingschen kei' –

Alzoo schreef **Guido Gezelle** in Biekorf over veertig jaar, lijk wanhopende de ware geschiedenis van den kei ooit te achterhalen. 'k Wete wel dat het te Poperinghe nooit noene en luidt, en zwichte mij wel van te meenen dat ik nu het raadsel van dien kei zou kunnen of willen gevonden hebben.

Volgens de overlevering zijn het de Ypersche wevers die hunne Poperingsche mededingers met dien spotnaam 'Keikoppen' doopten, toen zij na lange vechtens voor 't voorrecht der draperie, er geen doen aan zagen de taaie koppigheid hunner vijanden te breken.

De keikoppenwaren preus over hunnen lapnaam en wilden Keikoppen blijven.

Zij maakten er een feeste van en lijk om Yper te tergen, stichtten zij een broederschap of Gilde van den kei – Meester Ghybe was er de hoofdman van.

Op de kermis en ook op andere blydagen ging de Ghybegilde in stoet uit.

Meester Ghybe was op een ezel gezeten met zijn aangezicht naar den steert gekeerd, de steebeugels waarin zijn voeten stonden waren twee potijzers, zijne sporen twee pollepels, zijn rapier of zweerd was een braadspit.

Op een fluweelen kussen droeg hij den beroemden kei die, volgens de overlevering drie en tachtig pont woog.

De wijze man was omringd door een vijftigtal lijftrawanten, gewapend met brouwersvorken of rieken, houten ovenpalen, bezems en keukengerief.

Wijlen pastor J. Opdendrinck vond daar de volgende uitleg op, Meester Ghybe verbeeldt Poperinghe die den ezel, dit is Yper in toom houdt. Hij zit averechts op de ezel: dat betekent de vijandschap tussen de twee steden. De zware kei, als een zegetekengedregen, verbeeldt de onoverwinnelijke koppigheid der Poperingse wevers. Al dat ambachts en keukengerief wijst op de reden van den langen stijd: 't ging om 't bestaan, om den boterham.

Meester Ghybe sloeg nu en dan met een grote hamer op de kei om de onbreekbare hardheid van de Poperingse keikoppen te bewijzen.

Vanwaar mag nu die kei wel gekomen zijn? Hier kunnen we maar een paar veronderstellingen wagen.

Popringe had vroeger een vaart naar den Yzer, welnu de scheepsvracht werd gewogen met schipponden, dat waren zware keien of stenen aan een ring gevestigd.

Een **schippond** woog 120 pond. De Poperingse kei van 83 pond, zou hij niet een stuk van zulk een schippond kunnen geweest zijn?

Of was het misschien een strafsteen, zoals er nog te Damme bewaard zijn? Het dragen van een of twee stenen was een straf in het oude recht, meestal op vrouwen toegepast. We moeten het bij die blote veronderstelling laten.

*

De kei werd in 1653 slachtoffer van een geschil tussen gildebroers. Hij geraakte in het heerdvuur en sprong in drie'n. maar 't volk vertelt dat hij niet verloren is, dat hij nu nog bewaard is in het college te Poperinghe en dat er daar, rond den alouden kei, nog plechtigheden gebeuren telkens er een nieuwe leraar inkomt.

De kei en de ezel stond ook in den titel getekend van het politiek blad Meester Ghybe dat van 1857 tot 1859 te Poperinghe verscheen.

*

De Poperingenaars en zijn er alleen niet om de kei in hun blazoen te dragen. De Waalse keikoppen, **de keien van de Clyte** (bij Poperinghe), de Keibuters van Tilburg, de Keispellers en keisschijters van Helvoort, Helpmont, 's Hertogenbosch, Bergen-op-Zoom in Noord Brabant en Arcen in Limburg, de Keienvreters van Arnhem, de Keisleepers of Keibreakers van Amersfoort bij Utrecht, zijn alle met de kei in hun spotnamen bedeed.

Kei in spotnamen zinspeelt ofwel op hardheid, koppigheid en dan is keikop zoveel als: hardekop, koppigaard, ofwel op de zin van het oud vlaams Keye, dat betekent zot, mal, gek, stultus, insanus, vacillans crebro, zegt Kiliaan. Keikoppen zou aldus heel eenvoudig betekenen: zottekoppen, zoals keyaert – een dwaas, een zot.

In de eerste zin hoot men de spreuke: hij is van Keyem (bij Dixmuide) dit is koppig, 't is een keikop, een kop lijk een kei.

Anderszins zegt het volk van iemand die door de kei gekweld is, die een 'kei' in 't hoofd heeft, dit is niet heel wijs en is: hij woont op de keiberg, op keienburg, in keiendale, op de keibergschen dries.

Vandaar dat de 'keien' die dwaas genoeg waren om te geloven dat hun gekheid aan een kei die in hun sterre zat, hen lieten snijden van de kei. Een looze barbier gaf hun een sneedje in 't hoofd en toonde hun op 't gepaste ogenblik een keitje dat hij in zijn hand verborgen had.

De vermaarde Mechelse spotprent van 1687 heeft de Poperingse keikoppen niet vergeten. Zij vertoont een barbier die bezig is de kei te snijden uit het hoofd van de Poperingse lijder; dezes

eenige troost is, dat er veel aan dezelfde kwaal lijden, want op de voorgrond liggen een hele hoop uitgesneden keien.

Bij die prent staat het rijmke:
Poperinghe, Gibens gilde
Seght de Maene branden wilde
Het waer goet, eer hij iet seij
Hem liet snijden van den keij

In het museum te Antwerpen hangt er een schilderij van Berugel geloof ik, waarop de 'operatie' van de kei ook is afgebeeld.

Bij 't volk te lande bestaat nog de bijgelovige mening dat het geluk brengt als men op de kouterlanden een zeldzaam roodkleurig keitje vindt. Men moet het zorgvuldig in zijn onderveste steken en bewaren: dan en zal er u nooit geen ongeluk overkomen, maar integendeel, ge moogt u verachten aan welvaart en geluyk... hetgene ik aan al de lezers wensche!

Ant. Verwaetermeulen

Guido Gezelle

We gingen eens kijken wat Guido Gezelle wist te vertellen – onder de titel: Volkszeg over dorp en stee - over uitdrukkingen waar Poperinge in voorkwam, en hij geeft er drie:

Naar Poperinghe zijn, gaan of gezonden worden, is niet halen, in't kaartspel.

De tweede is:

De Poperingsche waschte doen is 't droog slijk van eens kleeren wrijven.

En ...

Als 't te Poperinghe noene luidt, dan zal ik misschien de geschiedenis en de gevaarten weten van den Poperingschen kei.

Of je zal het nooit te weten komen.

In de jaargang 1932 van de Biekerf zit er nog een stuk over de keikoppen en nu onder de titel: Bruegel en de keikoppen
--

'infinitus est numerus stultorum' ... En inderdaad, ook het volksgeloof heeft aan heel wat stedelingen de bijnaam van zotten gegeven. Van oudsher werden de inwoners van Brugge, Mechelen, Eecloo, Poperinghe, Maldeghem en Ronse met die spotnaam vereerd. En, wat niet te verwonderen valt, ook 'viese Brueghel' of Pieter Bruegel de oudere, die zo zeer met de volksgebruiken was ingenomen, heeft de keikoppen of zottekoppen gekonterfeit. Zoals blijkt uit Biekerf (1931 – blz. 325) geloofde het volk, dat degenen, die in hun bovenkamer geraakt waren, een kei in het hoofd hadden. Men meende dat de knobbels, die op de schedel of het voorhoofd te voorschijn kwamen, keien inhielden, waardoor de werking van de hersens belemmerd werd. Daarom lieten die dwaze stumperds zich 'snijden van de kei'. Een schilderij van Bruegel, waarvan hierboven gewag gemaakt werd, ken ik niet, maer er bestaan twee prenten van Bruegel, waarop het eigenaardig gebruik van het snijden van de kei wordt voorgesteld.

De bewoners van Ronse zijn gekend als 'Ronsche zotten' omdat in hun stad de relikwiën van Sint Hermes, patroon tegen de krankzinnigheid, worden vereerd. Daarom heet een eerste prent van Bruegel: 'De deken van Ronse'. Slechts twee afdrukken zijn bewaard gebleven: de eene maakt deel uit van de verzameling Thysiana te Leiden, de andere berustte vroeger in het Rijksmuseum te Amsterdam en behoort thans tot de bibliotheek van de hogeschool van

Leiden. Onder laatst vernoemden afdruk stat met de hand geschreven: **‘Den deken van Ronse in Vlaenderen’**. Bijschrift, dat dus niet in de plaat gesneden werd.

De deken van Ronse en twee andere bevoegde heelmeesters gaan hardhandig te werk. Drie patiënten aan hun leunstoel gevonden, zitten onder het mes of de nijptang. Ze huilen of grijzen van de pijn. Vooraan op een stoeltje zonder leuning ligt de hamer en ander snij- of kerfalaam. Te midden van de kamer zit een keikop, het hoofd omwonden, die meewarig naar zijn huilende lotgenoot nederziet en gedwee zijn beurt afwacht. Op de rug van zijn leunstoel zit een uil te dromen. Naast de eerste patiënt links is een oubollig wijf in een soort van wissel bed neergehurkt, wijl ze met een blaasbalg het vuur in een heksenketel aanwakkert.

Ondertussen hebben de drie heelmeesters het zeer druk; want de eene na de andere komen de zotten binnen, grimbeekend of schreeuwend als bezetenen, een man is de kamer binnengelopen, buiten adem van de zware last, die hij te dragen had, want op zijn rug zit een zwaarlijvige gek, met een hevige knobbel op het voorhoofd.

De wanden van de ruime zaal zijn behangen met allerlei ijselijk gerief: een mes, een schaar, een borstel, een verbandlinnen, en links naast de deur hangt een zwaar bezegeld perkament met de handtekening; Bruegel inven 1557. De open deur geeft een uitkijk op een zeelandschap. Op de achtergrond bemerkt men een gordijn, waaraan een ‘rolleken’ is vastgehecht. Daarop kan men lezen: T’HUIS VA ERI (= NAERHEYT?). Achter het gordijn, dat de ‘operatiezaal’ van het ‘scheikundig laboratorium’ afscheidt, staan een distilleerketel en, op schraagbanken, eenige bokalen. Rechts boven het smokend vuur van de haard hangt een ketel aan een haalketting.

Tal van andere bijzonderheden doen de geheimzinnigheid van het ruw heksenbedrijf, door de deken van Ronse uitgeoefend, uitkomen.

Op de tweede prent

Waarvan vijf staten gekend zijn, wordt 'De heks van Maldeghem' voorgesteld. Ook de inwoners van Maldeghem hadden, om de woordspeling op mal, gek, den bijnaam van zotten gekregen. Op de tweede staat van de prent vindt men het monogram van P. Van der Heyden, de handtekening: P. Bruegel inventor en het bijschrift tot de ets behorend: 'H. Cock excud. Cum privilegio 1559'.

Onderaan leest men de volgende verzen:

Ghy lieden van Maldeghem wilt nu wel syn gesint
Ick vrou Hexe wil hier oock wel worden bemint
Om u te genesen ben ick gecomen hier
Tuwen dienste met myn onder meesterssen fier
Compt vry den meesten met den minsten sonder verbeyen
Hebby de wesp int hooft, oft loteren van de keyen.

Er is een grote toeloop van volk, mannen en vrouwen, met drollige en vieze tronies. Ze zetten grote ogen op of schreeuwen het uit, in opgetogen bewondering, want in hun midden staat de heks als een wonder heelmeesteres. Met een triomfantelijk gebaar toont ze aan het rapalje een grote ronde kei, die ze pas uit het hoofd van een der gasten heeft gesneden. Ze heeft een nieuwe klant met een keiknobbel in haar vuist gekregen en een helper komt met een lantaarns de heelkundige bewerking belichten. Naast haar voor een bank, zit een man, op een leunstoel gebonden; een diender giet een kruik water uit over zijn hoofd. Verder ziet men een venter op een verhoog. Hij draagt een viool op de rug en houdt een pateel met een hoop apothekerflessen in de hand. Hij, die met allerlei zalven en kruiden tegen de keiplaag rondreisde, moet nu zijn matten oprollen, sinds de helende, toverheks is verschenen.

Het volk, waarvan enkelen een eigenaardig hoofddekseel met een vooruitspringende klep dragen – een zotskap wellicht – stoeit rond de toonbank van de marskramer. Een tafelblad, dat door tonnen geschraagd wordt, en waarop nog enkele bokalen te koop staan uitgesteld. Op de voorgrond rechts, in de opengebroken schaal van een reusachtig ei, ligt een man, die zich door een helper der toverheks van de kei laat snijden. In groot getal reuzelen de keitjes langs een andere opening van het ei op de grond. Op de achtergrond links staat een molen, een man stapt met een zak meel op het hoofd op een vlonder, die over een watergracht ligt. (*Is dit soms niet in verband te brengen met Meester Ghybe, die op het blazoen van de Victorinen te Poperinghe werd afgebeeld met een zak bloem of meel op het hoofd?*) in de verte vaart een zeilschop op het meer. En boven in de linkerhoek hebben twee toeschouwers de sluitplank van een venster opgehaald en van uit hun huis zien ze toe naar het wonder bedrijf van de heks van Maldeghem.

Tussen al die wanstaltige mensen in, ziet men een uil, een spookvogel met een lange snavel, heksenketels, allerlei ongewone bijzaken, waarin de drollige geest van Hieronymus Bosch doorschemert.

In beide prenten met de keikoppen, nog meer in vele andere werken van Bruegel, ligt een schat verborgen van volkskunde, lekkere honing, waarvan al de biën van de 'Korf', zo oude als jongen, zouden... likkebaarden.

J.D.

En na deze twee 'oude' bijdragen uit het tijdschrift 'Biekorf', komt er nu een 'legendarisch' gedicht van onze Poperingse dichter en rederijker Ferdinand Loys – zie ook de vorige Doos Gazette. En dan uit zijn leerboek voor de jeugd uit 1772: 'Den Nieuwen Spiegel der Jonckheydt, ofte Gulden A.B.C.'

Dit boek werd opgedragen aan Nicolais van Reyninghe, zone d'heer Ferdinandi, prince der wyd-vermaerde en hoog-beroemde Reden-ryke gilde van den Heyligen Victor gezeyd Langhoirs Victorinnen.

Doorgaans dateert men het boek in 1772 of volgens een andere bron was er een 'réédition in 1765'

Meester GHYBE – geboetseerd door Lucien DeGeus – gezeten op zijn ezel op de Poperingse markt.

Key – Gedicht van Ferdinand Loys

't Zouden wezen vrende maeren – dat er geene keyaerds waeren
In de stad van Popering – daer de keyaerds zonderling
Alle eer word toegeschreven – waer den key ook word verdreven
Als van den heer Gybiaen – den keyzegen word ontfaen
Niet te min kinders by hoopen – met den key in 't hoofd nog loopen
De gen' niet gesneden zijn – door de vreeze van de pijn
't berken-hout kan veel bevryden – maer niet voor den key te snyden
't snyden heeft een meerder magt – en den zegen groot van kragt
Doch vermits veel wyze lieden – geerne weten 't waer geschieden
En den grond van altemaal – 'k zal hier doen een kort verhael

's Maendags Popering' kerremisse – het is een verwondernisse
Met wat pomp' dat men ziet gaen – d'hoogmogenden Gybiaen
Noyt zoo overgroot gerommel – dat veroorzaekt menig trommel
Standaard, vendel en trompet – iedereen in roeren zet
Eenen boek die is te kleene – om zijn eertytels alleene
Zyne daeden, 't groot gebied – duyzend klerken schryven 't niet
Dan te komen tot mijn reden – nu komt uyt te peird gereden
Op een jong gehoornde beest – wie hem aanziet is bevreest
Zijne oogen moet men myden – want zy iemands hert doorsnyden
Zijn kloek lichaem ende glans – overtreft de beste mans
Zyne kostelijke kleeren – beelden uyt zijn overheeren
En veel meer de graviteyt – dan zijn groot majesteyt

Ook 't verciersel van zijn beeste – is het raerste, 't aldermeeste
Daer en is geen potentiaet – die zoo opgetogen staet
Zijn potyzers daer zijn voeten – met gemak in rusten moeten
Die zijn na de konst gevrogt – en in Persenland gezogt
Twee pot-lepels zijn de spooren – 't beest springt in de logt daer vooren
En den brydel van dat peird – is een schoonen langen steirt
Daer hangt om de vorst te eeren – en den regten weg te leeren
Om te gaen niet in het vuyl – een lanterne aen den muyl
Maer dit mag ik niet vergeten – als met 't hoofd nae 't zet gezeten
Zoo dat veel curieuze lien – zyne poort voor 't aanzigt zien
Daer hangt ook aen zyne leden – eene tasch zeer fraey gesneden
Waer in dat een Ghybe fier – pronkt gelijk een edel dier

Den key voor elk te aenschouwen – ziet men met twee handen houwen
Hy weegt honderd ponden zwaer – het en schilt niet veel voorwaer
Ligt op een kussen van pluymen – ieder die moet vlytig ruymen
Maer dat hy voorby gaen moet – en ook weeren zynen hoed
Rondom gaen zoo veel staffieren – als in de locht vogels zwieren
Die niet houden hun galet – worden in de muut gezet
Wie aanziet zijn wapen tuygen – daer voor terstond neder buygen
Schudzels, bessems, paelen lank – **hommelperzen**, zweerden blank
Draegen zy in hunne handen – bandelieren van stroy banden
Met nog ander vrend gewaed – dat tot hun bescherming staet
Met zijn kloek en strijdbaer mannen – om voor hunnen heer te spannen

En te waegen lijf en goed – meest daer men niet vegten moet
Alle eer ziet men hun bieden – van d'inwoonders, vremde lieden
Geen hoe edel zelfs van bloed – of zy vallen hem te voet

Met suykaden, goede wynen – ziet men ieder een verschynen
Maer zoo wie hem glazen geeft – haest daer van de stukken heeft
Uut geen glazen wilt hy drinken – in zoutvaten moet men schinken
Pispots, kandelaer in stof – die verbreyden kan zijn lof
Zuyker schinkt men in zijn handen – niet by ponden maer by manden
't Gen hy op de straeten goyd – en aen duyzend kinders stroyd

Mannen met hun wyfs by hoopen – komen om solaes geloopen
Hopen met een groot gekrijt – om hun key te worden kwijt
Wijfs ook die hun mannen draegen – om hulp en genaede vraegen
Zy en geven om geen kost – konnen zy wezen verlost
Daer ziet gy zoo groote keyen – die niet uyt en willen scheyen
De welk, het moet zijn geloofd – zijn een puste diep in't hoofd
Half volwassen, die maer groeyen – ander die zijn in't bloeyen
Andere die jongen vroen – niet een van gelijk fatzoen
D'een heeft wortels die uitspruyten – dat zy 't hoofd verloop en buyten
Ander daer geen instrument – kwaelijck komen kan ontrent
Veel by nacht hun maer verdoogen – veel ziet men by dag voor oogen
Veel die kleyn zijn in den schijn – die half afgebroken zijn
Veel die staen om uyt te vallen – millioenen van getallen
Die naer 't snyden is gedaen – zonder keykop henen gaen

Daer 's een slijpsteen ook na wenschen – men slijpt anderhande menschen
Die wat scherp van herssens zijn – advocaet en practizijn
Principael drykante boeren – te slim om den ploeg te voeren
Joktekokers wat te wijs – slijpt men om een kleyne prijs
Als dan valt er niet te grezen – of heer **Grijp**' zoud' toornig wezen
Ja zoo wie maer grimmig lagt – word verstooten en veragt
Die zijn wetten niet en vieren – bant hy buyten zijn banieren
Daer is nimmermeer remis – voor die wederspanning is.
Hy heeft duyst posten, duyzend wyzen – die getrouw hem onderwyzen
Van al 't gen' dat' er geschied – onder zijn beroemd gebied
Vier-en-twintig keeren raeden – als regters van d'akker-schaeden
Die hy terstond heeft ter hand – als 'er schaed beschied of schand
Die hun willig overgeven – worden op den boek geschreven
Zijn deelagtig tot hun dood – van zijn privilegiën groot.

*De KEIkoppen van Poperinge dronken dus zeker geen KEITE – of keutebier, maar alleen
maar echt HOPbier.*

*Zouden de Ieperlingen die de Poperingenaars hun lapnaam gaven, misschien toch bedoeld
hebben dat de Poperingenaars – de 'kei' in het hoofd gekregen hadden, omdat ze het
zotmakend KEItebier dronken?*